

קוֹנְטְרָס

שׁוּבוּ בָּנִים

גְּלוּיִים נוֹרָאִים וְנִפְלְאִים מִמַּעַלְת הַזֹּכָה לְשׁוּב אֱלֹוֹ
יִתְפָּרַךְ וְלִהְתְּחַדֵּשׁ בְּכָל פַּעַם, אֶף-עַל-פִּי-כֵן צָרִיךְ לִידַע
שֶׁכַּח הַבְּחִירָה גְּדוֹל מְאֹד לְבַחֵר בַּחַיִּים, אוֹ חַס וְשְׁלוֹם,
לְהַפְנוֹךְ, וְעַל-כֵּן הַרוּצָה לְשׁוּב אֱלֹוֹ יִתְפָּרַךְ וְלְבַחֵר
בְּטוֹב וְלִהְתְּעַנֵּג בְּנַעַם עַרְבוּת זֵיו שְׂכִינָתוֹ יִתְפָּרַךְ, צָרִיךְ
לִהְתְּחַזְקוֹת גְּדוֹלָה כָּל יְמֵי חַיָּו.

*

בְּנוֹי וּמְיֻסָּד עַל-פִּי דְבָרֵי
רַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אוֹר הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן
בוֹצִינָא קַדִּישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ
רַבִּי נְחֵמָן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ.

וְעַל-פִּי דְבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ
הַקְּדוֹשׁ, אוֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רִז לֹא אָנִים לִיה
רַבִּי נְתָן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַּן עֲלֵינוּ,

וּמְשֻׁלָּב בְּפֶסוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאֲמָרֵי
חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזֵהר הַקְּדוֹשׁ.

*

הוּבָא לְדָפוּס עַל-יְדֵי
חֲסִידֵי בְרֶסֶלֶב
עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹכֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, מוֹבָא בְּדַבְרֵי רַבְנֵנוּ
ו"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן ו'), עַקֵּר
הַתְּשׁוּבָה הוּא לְשִׁמְעַע בְּזִיוּנוּ וַיְדַם וַיִּשְׁתַּק,
וְעַל-כֵּן כָּל מִי שֶׁשׁוֹתֵק יוֹתֵר עַל עֲלֻבוֹנוֹ,
וְסוֹבֵל יוֹתֵר חֲרוּפִין וְגִדּוּפִין, הוּא זוֹכֵה
שֶׁיֵּאִיר עָלָיו אוֹר הַכֶּתֶר, וְעַל-כֵּן כָּל מִי
שֶׁסוֹבֵל יוֹתֵר חֲרוּפִין וְגִדּוּפִין מֵאִינְשֵׁי דְלָא
מְעֵלִי, הוּא יְכוּל לְהַתְּעִלוֹת יוֹתֵר וַיּוֹתֵר עַד
כְּתֵר הָעֲלִיּוֹן.

(אמרי מוהרא"ש, חלק ב', סימן תר)

קוֹנְטֵרַס

שׁוּבוּ בָּנִים

רַבְּנוּ ז"ל אָמַר (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן ו'): מִי שְׁרוּצָה לָשׁוּב לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ צָרִיף לְהִיּוֹת בְּקִי בְּהִלְכָה מְאֹד, שְׁלֵא יִפִּיל וְלֹא יִרְחִיק אוֹתוֹ שׁוּם דְּבַר בְּעוֹלָם בֵּין בְּעֲלִיָּה וּבֵין בִּירִידָה, וּבְכָל מָה שְׁיַעֲבֹר עָלָיו יִחֲזַק אֶת עַצְמוֹ (שְׁקוּרִין דְּעַר הָאֵלְטֵן זִיף), וַיִּקְיֵם (תְּהִלִּים קֶלֶט, ז'): "אִם אָסַק שָׁמַיִם שָׁם אָתָּה, וְאַצִּיעָה שְׁאוּל הַנֶּנֶךְ", שְׁגַם בְּשְׁאוּל תַּחֲתִיּוֹת יְכוּלִין לְקַרֵּב אֶת עַצְמוֹ לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי גַם שָׁם הוּא יִתְבָּרַךְ נִמְצָא, בְּבַחֲיַנַּת "וְאַצִּיעָה שְׁאוּל הַנֶּנֶךְ", כִּי כְּשֶׁרוּצָה הָאָדָם לִילֹךְ בְּדַרְכֵי הַתְּשׁוּבָה צָרִיף לְהִיּוֹת בְּקִי בְּהִלְכָה, וְצָרִיכוֹת לְהִיּוֹת לוֹ שְׁתֵּי בְּקִיאוֹת, הֵינּוּ בְּקִי בְּרָצוּא וּבְקִי בְּשׁוּב, שְׁזֵהוּ בְּחִינַת עֵיל וְנִפְיָק, בְּחִינַת "אִם אָסַק שָׁמַיִם שָׁם אָתָּה וְאַצִּיעָה שְׁאוּל הַנֶּנֶךְ", הֵינּוּ מִי שְׁרוּצָה לָשׁוּב לְהֵשֵׁם

יתברך צריך לחגור מתניו שיחזק עצמו בדרכי ה'
 תמיד בין בעליה ובין בירידה, שהם בחינת "אם אסק
 שמים שם אתה ואציעה שאול הנג", הינו בין שיזכה
 לאיזו עליה, לאיזו מדרגה גדולה או קטנה, אף-על-
 פי-כן אל יעמד שם, ואל יסתפק בזה, וצריך שיהיה
 בקי בזה מאד, לידע ולהאמין שהוא צריך לילך יותר
 ויותר וכו', שזהו בחינת בקי ברצוא וכו', וכן להפך,
 שאפלו אם יפל במקום שיפל, חס ושלום, אפלו
 בשאול תחתית, חס ושלום, גם שם אל יתיאש עצמו
 לעולם בשום אפן יהיה איו שיהיה, רק יחפש ויבקש
 את השם יתברך ויחזק עצמו בכל מקום שהוא בכל
 מה שיוכל, כי גם בשאול תחתיות נמצא השם
 יתברך, וגם משם יכולין לדבק את עצמו אליו
 יתברך, וזה בחינת "ואציעה שאול הנג", בחינת בקי
 בשוב, כי אי אפשר לזכות לתשובה כי אם פשבקי
 בשתי בקיאות אלו. ובאמת זו בקיאות גדולה מאד,
 שיזכה לידע שצריכין ליגע עצמו ולטרח בעבודת
 השם תמיד, ולצפות בכל עת להגיע למדרגה גבוהה
 יותר, ואף-על-פי-כן אל יפל משום דבר, ואפלו אם
 יהיה איו שיהיה, חס ושלום, אף-על-פי-כן אל יפל
 בדעתו כלל, ויקים "ואציעה שאול הנג" פנ"ל,
 וכשיש לו שתי בקיאות אלו, אזי הוא הולך בדרכי

התשובה, ואז ימין ה' פשוטה לקבל תשובתו וזוכה לכבוד ה', ונעשה על ידי זה 'אדם לשבת על הכסא', אשרי לו.

וצריך כל אחד לידע, שבלי בקיאות אלו אי אפשר בשום אופן שבעולם לשוב אליו ותברך, כי על כל אחד ואחד בזה העולם עובר בכל יום ויום מה שעובר — ירידות ועליות מכל שכן וכל שכן על הבעל תשובה שרוצה לשוב אליו ותברך, עליו בודאי עובר מה שעובר, כי לא היה יכול למנע את עצמו מלחטא, ואם-כן איך יוכל עכשו להתחזק, מאחר שבכל יום ויום עובר עליו מה שעובר, כי יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום ומבקש להמיתו' (קדושין ל.); ועל-כן כל מי שרוצה לחוס על עצמו ולחשוב על תכליתו הנצחית, כל תקנתו שאיך שהוא איך שהוא יהיה בעיני עצמו בכל יום ויום כברייה חדשה ממש, כי באמת נעשה האדם כברייה חדשה בכל יום, שבשביל זה מברכין כל ברכות השחר כמבאר בשלחן ערוך; ועל-כן איך שהוא צריך שתהיה העבודה שעוסק בכל יום חדשה בעיניו לגמרי, כי כל אחד מישראל עושה כמה מצוות בכל יום — ציצית ותפלין וכיוצא, אף העקר שיראה לישוב דעתו בכל

יום, שְׁוֵה הַיּוֹם שְׁעוֹמֵד בּוֹ עֲדִין לֹא הָיָה בְּעוֹלָם, וְכֵן לֹא יִהְיֶה עוֹד הַיּוֹם הַזֶּה בְּעוֹלָם, וְהַעֲבוּדָה לְהֵשֶׁם יִתְבָּרַךְ שְׁצָרִיכִין בְּזֶה הַיּוֹם הַיּא חֲדָשָׁה לְגַמְרִי, וְרַק עָלֶיךָ נִפְלָה חוֹבַת הַיּוֹם, עַל זֶה הָאָדָם שְׁעוֹמֵד בְּאוֹתוֹ הַדּוֹר בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, הוּא דִּיקָא צָרִיךְ לַעֲסֹק בְּעֲבוּדָה זֹאת וְלֹא מְלֶאכֶּה לֹא שְׂרָף, וְאַפְלוּ נִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים שְׁבָגוּ עֵדוֹן הָעֲלִיוֹן אֵינָם יְכוּלִים לְהִשְׁלִים הַעֲבוּדָה הַזֹּאת, רַק "חַי חַי הוּא יוֹדֵךְ כְּמוֹנֵי הַיּוֹם" (יִשְׁעִיהּ לַח, יט), 'כְּמוֹנֵי הַיּוֹם' דִּיקָא, הֵינּוּ כְּמוֹ שְׁאַנֵּי הַיּוֹם בְּאִיזוֹ מְדֻרְגָה פְּחוּתָה שְׁהִיא, אַף-עַל-פִּי-כֵן מֵאַחַר שְׁאַנֵּי חַי, אֲנִי צָרִיךְ לְהוֹדוֹת לְךָ דִּיקָא. אֲדַרְבֶּה כָּל מַה שְׁיִוָּדַע בְּנַפְשׁוֹ שְׁהוּא גְרוּעַ וּמְקַלְקַל בְּיוֹתֵר עַל יְדוֹ דִּיקָא יִתְגַּדֵּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמוֹ הַגְּדוֹל בְּיוֹתֵר כְּשִׁיתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, בְּבַחֲיַנְתָּ (זֶהר הַקְּדוֹשׁ, פֶּרֶשֶׁת יִתְרוֹ טו): 'כִּד אָתִי יִתְרוֹ, וְאָמַר (שְׁמוֹת יח, יא): "עָתָה יִדְעָתִי כִּי גְדוֹל ה' מִכָּל הָאֱלֹהִים", כְּדִין אֶסְתַּלַּק וְאֶתִּיקֵר שְׁמָא דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא', כִּי עָקֵר גְּדֻלַּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הוּא דִּיקָא כְּשִׁהֲרַחוּקִים מִתְקַרְבִּים אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְעָקֵר הָעֲצָה לְקִיּוֹם הַתּוֹרָה הוּא לְהִתְחִיל בְּכָל פַּעַם מִחֲדָשׁ כְּנ"ל, וְאַפְלוּ אִם אֵין יְכוּלִין לַעֲשׂוֹת כְּלוּם מִגְּדֻלַּת הַתְּגָרוֹת וְהַתְּגַבְרוֹת הַגְּלוּת בְּגוּף וְנַפְשׁ וּמְמוֹן, אַף-עַל-פִּי-כֵן יִתְחִיל בְּכָל פַּעַם לְהַכִּין וּלְהַזְמִין אֶת עֲצֻמוֹ מִחֲדָשׁ

לַעֲבוֹדְתוֹ יִתְבַּרֵךְ, שְׁזֵה בְּחִינַת "אֵהִיָּה" — יָדָא אָנָּא זְמִין לְמִיְהוּי'. (הַמּוֹבָא בַּתּוֹרָה הַנ"ל). וְלִפְעָמִים צְרִיכִין לְהִתְחִיל בְּיוֹם אֶחָד כַּמָּה וְכַמָּה הַתְּחִלוֹת חֲדָשׁוֹת מִכָּל-שָׁכַן בְּכָל שָׁבוּעַ וְכוּ'. עַד שְׁאַחֲרֵי כֵן מִצְטַרְפִּין כָּל הַהִתְחִלוֹת הַנ"ל וּבְאִין לְעֲזָרְתוֹ, כִּי לִית רַעוּתָא טָבָא דְאִיתְאַבִּיד' (זֶהר תְּרוּמָה קג.), וְעַל-יְדֵי-זֶה זוֹכֵה אַחֲרֵי-כֵן לְהִתְחִיל וְלִגְמֹר עֲבוֹדְתוֹ בְּשִׁלְמוֹת כְּרָאוּי, וְהַעֲקֹר שְׁצָרִיף הָאָדָם לְסַלֵּק מִדַּעְתּוֹ בְּכָל יוֹם וּבְכָל פַּעַם כָּל מָה שְׁעֵבֵר עָלָיו עַד אוֹתוֹ הַיּוֹם וְאוֹתָהּ הַשָּׁעָה, וְכָל הַהִתְחִלוֹת מִכָּל הָעֲבוֹדוֹת שֶׁהִתְחִיל לְעַבֵּד אֶת הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ עַד עֵתָהּ לֹא יַעֲלֶה אֶצְלוֹ בְּחִשְׁבוֹן כָּלֵל רַק כְּאֵלוֹ לֹא הִתְחִיל עֲדִין כָּלֵל, כִּי עֲקֹר הִירִידוֹת וְהַנְּפִילוֹת שֶׁל כָּל אֶחָד הוּא מִחֲמַת שְׁנֵדָמָה לוֹ בְּדַעְתּוֹ שְׁכָבֵר הִתְחִיל קִצָּת בְּעֲבוֹדַת ה' וְנִפְלַ מְזָה, וְאַחֲרֵי-כֵן הִתְחַזַּק לְהִתְחִיל עוֹד וְנִפְלַ עוֹד הַפַּעַם וְכֵן הִרְבֵּה פְּעָמִים, וְעַל-כֵּן מִתְיָאֵשׁ לְגַמְרֵי, חֵס וְשְׁלוֹם, וּמִתְרַשֵּׁל בְּעֲבוֹדְתוֹ מִלְּהִתְחִיל עוֹד הַפַּעַם. עַל-כֵּן עֲקֹר הָעֵצָה לְשִׁכַח בְּכָל פַּעַם כָּל מָה שְׁעֵבֵר עָלָיו, אַף-עַל-פִּי שְׁכָבֵר הִתְחִיל אֲלֵפֵי וְרַבּוֹת פְּעָמִים אִין מִסְפָּר, רַק עֵתָהּ יִתְחִיל מִחֲדָשׁ לְגַמְרֵי לְהַכִּין וְלְהַזְמִין אֶת עַצְמוֹ לְעֲבוֹדְתוֹ יִתְבַּרֵךְ בְּכָל מָה שְׁשׁוּיֻכַל, אִם לְצַעֵק אֶל ה' מִעֵמֶק הַלֵּב כְּמוֹ שְׁצָרִיף עֵתָהּ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה, אִם

לַהֲתַחִיל לְלַמֵּד וּלְהַתְפַּלֵּל וּלְעֲשׂוֹת מְצֻוֹת, אִם לְשַׁמַּח
 אֶת עַצְמוֹ בְּמָה שֶׁלֹּא עָשָׂה גּוֹי וְכוּ', וְכֵן בְּכָל מִינֵי
 יַצּוֹת לְעַבֹּדָתוֹ יִתְבַּרֵךְ עַד שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה יִשְׁאַר קָיָם
 בְּקִיּוֹם הַתּוֹרָה תָּמִיד, כִּי בְּאַמֶּת אָפְלוּ מִי שֶׁחָטָא כָּל
 יָמָיו וְיָשָׁב בְּאַחֲרוֹנָה, מִוְּחֲלִין לוֹ הַכֹּל, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ
 רַבּוֹתֵינוּ ו"ל (קְדוּשֵׁין מ:), מִכָּל שָׁפֵן מִי שֶׁכָּבַר הַתַּחִיל
 בְּמָה פְּעָמִים לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ. וְעַקֵּר הַנְּפִילוֹת
 וְחֲלִישׁוֹת הַדַּעַת מִזֶּה שֶׁרְאוּ שֶׁכָּבַר נָסוּ אֶת עַצְמָן,
 וְהַתַּחִילוּ בְּמָה פְּעָמִים וְנָפְלוּ, הוּא רַק מַעֲשֵׂה בַעַל-
 דָּבָר שְׁרוּצָה לְהַסִּיתָם עַל-יְדֵי-זֶה, וּלְעַרְבֵב דַּעְתָּם
 לְיֵאֵשׁ אֶת עַצְמָם, חֵס וְשְׁלוֹם, עַל-פֶּן צָרִיכִין לְהִזְהַר
 מְאֹד לִילֵךְ בַּדֶּרֶךְ הַנ"ל, לְהַתַּחִיל מִחֲדָשׁ בְּאִיזוֹ בְּחִינָה
 שֶׁהִיא, וְיִשְׁכַּח מִדַּעְתּוֹ לְגַמְרֵי כָּל מָה שֶׁעָבַר עָלָיו, וְכָל
 הַהֲתַחֲלוֹת שֶׁהַתַּחִיל עַד עַתָּה לֹא יַעֲלֶה לוֹ מִן הַחֲשָׁבוֹן
 כָּלֵל, רַק עַתָּה צָרִיךְ לְהַתַּחִיל מִחֲדָשׁ לְגַמְרֵי, וְכֵן
 לְעוֹלָם, עַד שֶׁיִּזְכֶּה לְתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה וּלְהַתַּחִיל וּלְגַמֵּר
 בְּשִׁלְמוֹת כְּרָאוּי. וְכִשְׁזוֹכָה לְהַתְחַזֵּק בְּכָל הַנ"ל, אֲזִי
 זוֹכָה עַל-יְדֵי-זֶה לְדַבְּרִים גְּבוּהִים וְעֲלִיוֹנִים מְאֹד.

וּבְאַמֶּת אָפְלוּ כְּשֶׁאָדָם כָּבַר מְרַגִּיל אֶת עַצְמוֹ לִילֵךְ
 בַּדֶּרֶךְ זוֹ, לְהַתַּחִיל בְּכָל יוֹם וּבְכָל יְעַת וּבְכָל שָׁעָה
 מִחֲדָשׁ, שֶׁזֶהוּ בְּעַצְמוֹ בְּקִיאוֹת הַתִּשׁוּבָה שֶׁצָּרִיךְ כָּל

אָחַד הַרוֹצֵה לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבַּרַךְ שִׁיְהִי בָּקִי בְּכָל זֶה, אֶף-עַל-פִּי-כֵן צָרִיךְ שִׁידַע כִּי עֲדִין יֵשׁ לוֹ בְּחִירָה, כִּי זֶה כָּלֵל גְּדוֹל, שְׁכָל הָעוֹלָם לֹא נִבְרָא כִּי אִם בְּשִׁבִיל הַבְּחִירָה, כִּי כִּשְׁבָרָא הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ אֶת הָעוֹלָם בְּרָאוּ בְּאֶפְן כְּזֶה שִׁיְהִי אֹרֹו יִתְבַּרַךְ גְּלוּי וְסָתוּם, בְּחִינַת (תהלים קלט, ה): "אָחֹור" וְקָדָם' צִרְתָּנִי", הִנְנוּ הַבְּרִיאָה הִיְתָה בְּשָׁנֵי אֶפְנִים: אָחַד בְּבְחִינַת "אָחֹור", שֶׁהוּא הַסְתָּרָה-טַבֵּעַ, שְׁמִשָּׁם נִשְׁתַּלְשְׁלָה הַבְּחִירָה, שְׁנֵי בְּבְחִינַת "קָדָם" פְּנִים, שֶׁהוּא הַתְּגַלּוּת הַהִשְׁגָּחָה יְדִיעָה. וְהָאָדָם שֶׁהוּא בְּזֶה הָעוֹלָם, יֵשׁ בְּכַחוֹ לְבַחֵר בְּטוֹב אוֹ בְּרָע, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (דְּבָרִים יא, כו): "רְאֵה אָנֹכִי נוֹתֵן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וְקִלְלָה, אֶת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל מְצֻוֹת ה' אֱלֹקֵיכֶם וְסִרְתֶּם מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְלַכֵּת אַחֲרַי אֱלֹהִים אַחֲרַיִם אֲשֶׁר לֹא יִדְעֶתֶם". כִּי כִּשְׁאָדָם זוֹכָה וּבּוֹחֵר בְּחַיִּים, וּמְשִׁיךְ אֶת עַצְמוֹ תָּמִיד אֵלָיו יִתְבַּרַךְ וּמְקִים מְצֻוֹתָיו הַקְּדוּשׁוֹת יִתְבַּרַךְ בְּתַמִּימוֹת וּבְכַפְשִׁיטוֹת שֶׁזֶהוּ נִקְרָא בּוֹחֵר בְּחַיִּים, אֲזִי אֶצְלוּ מְאִיר בְּכָל פַּעַם אוֹר הַשְּׁגָחָתוֹ יִתְבַּרַךְ, וְאֶצְלוּ הָאֲמוּנָה חֲזָקָה מְאֹד מְאֹד, וּמְאֲמִין בּוֹ יִתְבַּרַךְ יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְכָל מֵה שֶׁמִּתְמִיד לְקִים מְצֻוֹתָיו יִתְבַּרַךְ הַקְּדוּשׁוֹת, כְּמוֹ-כֵן מְאִיר בּוֹ אוֹר הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, וּמְרַגֵּישׁ אוֹר הַשְּׁגָחָתוֹ יִתְבַּרַךְ, אֵיךְ שֶׁהַשֵּׁם

יִתְבָּרַךְ מִשְׁגִּיחַ עַל כָּל פְּרִטֵי הַבְּרִיאָה, וְהוּא מִשְׁתַּעֲשֵׂעַ
 בְּשִׁעְשׁוּעַ דְּמִלְכָּא, כִּי אֵין לָךְ עוֹד נַעַם וְחַיּוֹת וְזִיו וְאוֹר
 כְּמוֹ זֵיו וְחַיּוֹת אוֹר הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, לְהֶאֱמִין בּוֹ
 יִתְבָּרַךְ בְּתַמִּימוֹת וּבְפִשְׁטוֹת גְּמוּרָה כַּאֲשֶׁר הֵמוֹן בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל הַכְּשָׁרִים מֵאֲמִינִים, וְלִהְיוֹךְ כְּשַׁחוּטָא, חֵס
 וְשְׁלוֹם, וְאֵינוֹ שָׁב בְּתִשׁוּבָה, אָזִי הוּא בּוֹחֵר בְּרַע
 וּבְמָוֶת, מֵאֲחֵר שֶׁהַפְּרִיד עֲצָמוֹ מֵאֱלֹהִים חַיִּים מֵהַשֵּׁם
 יִתְבָּרַךְ, וְנִמְשָׁךְ אֲחֵר הַטָּבַע, אֲחֵר אֱלֹהִים אֲחֵרִים, אָז
 מָר וּמְרוֹר לוֹ מְאֹד מְאֹד וְכָל מֵה שֶׁשַׁחוּטָא יוֹתֵר,
 כְּמוֹ-כֵן מִפְּרִיד אֶת עֲצָמוֹ יוֹתֵר מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ וְנִסְתָּר
 מִמֶּנּוּ אוֹר זֵיו וְחַיּוֹת אוֹרוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאֵז עוֹבֵר עָלָיו מֵה
 שֶׁעוֹבֵר, שְׁזֵה כָּלֵל הַגְּלוּת הָאֲרָכָה וְהַמְּרָה הַזֹּה, שֶׁעוֹבֵר
 עַל כָּל אֶחָד מֵה שֶׁעוֹבֵר — מְרִירוֹת דְּמְרִירוֹת, וְהַחַיִּים
 שְׁלוֹ מְרִים כְּמָוֶת מִמֶּשׁ, וְכָל זֶה כִּי נִפְרָד לְגַמְרֵי מִמֶּנּוּ
 יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַז"ל (פְּרָכוֹת יח.): 'רְשָׁעִים
 בְּחַיֵּיהֶם קְרוּיִים מֵתִים'; וּמִשָּׁם הֵינּוּ מֵהַבְּחִירָה יוֹצְאוֹת
 שְׁתֵּי דְרָכִים: לְבַחֵר בְּטוֹב, וְהוּא — לְהִמְשִׁיךְ אֶת
 עֲצָמוֹ אֶל הָאֱמוּנָה הַפְּשׁוּטָה אֱלֵיוֹ יִתְבָּרַךְ, אוֹ לְהַפּוֹךְ
 — לְבַחֵר בְּרַע, וְלְהִתְרַחֵק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ לְגַמְרֵי.

וְהִנֵּה אֶפְלוֹ מִי שֶׁהוּא צַדִּיק גְּמוּר, הוּא צָרִיךְ
 לְרַחֲמִים רַבִּים בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה, שִׁיזְכָּה

לבחור בכל יום ובכל עת ובכל שעה בו יתברך, כי
 בכל פעם מסתתרת ההשגחה, ונחשך לאדם אורו
 יתברך, ועל-כן הוא צריך התחזקות עצומה מאד
 מאד לעמד על עמדו, ולבחר בתמימות ובפשיטות
 אחריו יתברך, וישתוקק ויכסף ויתגעגע בכל פעם
 יותר ויותר אחריו יתברך. ומכל שכן וכל שכן מי
 שכבר נפל בדעתו, ונכשל במה שנכשל, שעליו יש
 כבר התגברות ההסתרה, ועוברת עליו הרבה חלישות
 הדעת, הוא בודאי צריך להתחזק ולהתגבר ולהתאמץ
 לבחור בטוב, ומכל שכן וכל שכן כפרוזה להיות
 בעל תשובה אמתי, שאז בודאי הוא צריך התחזקות
 עצומה לבל יחזור לסורו, חס ושלום, רק יברח תמיד
 אליו יתברך, וישפיע מדעתו את העבר לגמרי, כאלו
 אין לו עבר כלל, ויעשה בכל עת ורגע התחלה
 חדשה, כאלו לא התחיל עוד כלל, ואפלו אם עדין
 עובר עליו מה שעובר, גם-כן צריך להסיח דעתו בכל
 פעם מהעבר, ולהתחיל מחדש לגמרי, שאין לו עבר
 כלל. ואור דרך החדשה הזו האיר רבנו ז"ל בעולם,
 כי הארה זו היא הארת משיח שהוא ימשיך בעולם,
 כי משיח יכניס בעולם הדעת שלמעלה מהזמן,
 למעלה מהשכל, למעלה מהמקום, שהוא אור אמתת
 נעם זיו חיות אלקותו יתברך בהתגלות נוראה

וּנְפִלְאָה כְּזוֹ, עַד שְׁנַתְּגַלֶּה שְׂאִין שׁוּם זְמַן וְאִין שׁוּם
 מְקוּם וְאִין שׁוּם שְׂכָל, כִּי הַכֹּל לַכֹּל עֵצִים עֲצָמִיּוֹת
 חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעַל-כֵּן נֹאמַר בּוֹ (תְּהִלִּים ב, ז):
 "אֲנִי הַיּוֹם יִלְדֶתֶיךָ", אַחַר שֶׁעָבַר עָלָיו מַה שֶׁעָבַר מִיּוֹם
 בְּרִיאַת הָעוֹלָם, וְסָבַל מַה שֶׁסָּבַל וְאַחַר כָּל זֶה, בְּסוּף
 יֹאמַר לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ: "בְּנֵי אִתָּה אֲנִי הַיּוֹם יִלְדֶתֶיךָ"
 (עֵין לְקוּטִי-מוֹהֲר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן סא).

וּבִאֲמַת זֶהוּ עֵקֶר הַתְּכֵלִית, שְׂיִזְכָּה לְהַגִּיעַ לְדַעַת
 הָאֲמַת, דַּעַת הַשְּׁלָם הַזֶּה, אֲשֶׁר אִין שׁוּם זְמַן כָּלֵל,
 וְיִתְעַלֶּה וְיוֹצִיא אֶת עֲצָמוֹ מִהַזְּמַן לְגַמְרֵי, שְׂאֵז יִזְכָּה
 לְהַכִּיר אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּרֵאוּי, אֲשֶׁר רַק בְּשִׁבִיל זֶה
 נִבְרָא. וְכַמוּבָא בְּזוֹהַר הַקְּדוּשׁ (בא מב:), אֲשֶׁר כָּל
 הַבְּרִיאָה הֵיחָה בְּגִין דִּישְׁתַּמּוּדְעִין לִיה, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
 הוּא לְמַעְלָה מִהַזְּמַן, וְאִי אֶפְשָׁר לְהַכִּירוֹ יִתְבָּרַךְ כְּרֵאוּי
 כִּי אִם מִי שְׂזוּכָה לְדַעַת הַשְּׁלָם הַזֶּה, עַד שְׂיִתְבַטֵּל
 אֶצְלוֹ הַזְּמַן לְגַמְרֵי, שְׂזֵהוּ בְּחִינַת כָּל שֶׁעֲשׂוּעַ עוֹלָם
 הֵבֵא שְׂנִכְלָל בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאִינוֹ רוֹאֶה שׁוּם זְמַן וְשׁוּם
 מְקוּם רַק נַעַם זִיו אוֹר שְׂכִינַת עֵזוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר מְמַלֵּא
 כָּל עֲלָמִין וְסוּבָב כָּל עֲלָמִין, וּבְתוֹךְ כָּל עֲלָמִין, כִּי אִין
 בְּלַעְדָּיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, וּבְכָל תְּנוּעָה וְתַנּוּעָה שֶׁם אֱלוֹפוֹ
 שֶׁל עוֹלָם מִמָּשׁ, וְכַמוּבָא בְּלְקוּטִי-מוֹהֲר"ן (חֶלֶק ב',

סימן ז), שְׁכַל הַזְּמַן שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה מֵה שְׁהִיָּה וּמֵה שְׁהִיָּה אֵינּוּ עוֹלָה אֶפְלוּ נֶגֶד הַשְּׁעָה אַחַת שֶׁל עוֹלָם הַבָּא, כִּי שָׁם הוּא לְמַעַלָּה מִהַמְּקוֹם לְמַעַלָּה מִהַזְּמַן, מְקִיפִים הַעֲלִיּוֹנִים אֹרֹר יִתְבָּרַךְ עֵצָם הָאֲצִילוֹת וְכוּ', וְזֶהוּ עֵקֶר הַתְּכָלִית שֶׁל הָאָדָם, שִׁשְׁתּוֹקֵק לְזִכּוֹת לְבַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי אֱלֹוֵי יִתְבָּרַךְ, וְלִהְיוֹת עַל עֲצָמוֹ רוּחָנִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁהוּא תִּי הָעוֹלָם הַבָּא וְכוּ', וְלִהְיוֹת עֵקֶר הַתְּאֻוֹת הָרְעוֹת וְהַמְּדוֹת הָרְעוֹת וּרְדִיפַת הָעוֹלָם הַזֶּה, הַכֹּל נִמְשָׁךְ מִכְּסִילוֹת הַדַּעַת הַקְּלָפוֹת הַחוּפּוֹת עַל הַמַּח, עַד שֶׁנִּדְמָה שִׁישׁ אֵיזָה זְמַן, כִּי לְמַעַלָּה מִהַזְּמַן כְּשֶׁמִּשְׁתּוֹקֵק אֱלֹוֵי יִתְבָּרַךְ, וּמִקְשָׁר וּמִיַּחַד מִחֲשִׁבְתּוֹ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, שָׁם נִתְבַּטְּלוֹת כָּל הַתְּאֻוֹת וְכוּ', וְאֵין אַחֲזָה לַתְּאֻוֹת וְהַבְּלוֹלִים, כִּי אִם בְּבַחֲנֵינָת תַּחַת הַזְּמַן שֶׁנִּתְהַוָּה מִהַעֲדָר הַדַּעַת, וְעַל זֶה קוֹרֵא קִהְלֵת תִּגְר בְּכָל סֵפֶר קִהְלֵת, "הֵבֵל הֵבֵלִים אָמַר קִהְלֵת" וְכוּ', "מֵה יִתְרוֹן לְאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ שִׁיעֲמַל תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ", "רְאִיתִי אֶת כָּל הַמַּעֲשִׂים אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, וְהִנֵּה הַכֹּל הֵבֵל וְרַעוֹת רוּחַ" וְכוּ'. וְכֹתִיב: "טוֹב מִשְׁנִיָּהֶם אֶת אֲשֶׁר עָדָן לֹא הָיָה, אֲשֶׁר לֹא רָאָה אֶת הַמַּעֲשֵׂה הָרַע אֲשֶׁר נַעֲשָׂה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ" וְכוּ', וְכֵן הִרְבֵּה, כִּי כָּל הַהֵבֵלִים וְרַעוֹת רוּחַ וְהַמַּעֲשֵׂה הָרַע, הַכֹּל נַעֲשָׂה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ דִּיקָא, דְּהִינּוּ תַּחַת

הזמן שנמשך מהעדר הדעת, ועל-כן 'אין אדם עובר
עברה אלא אם-כן נכנסה בו רוח שטות' (סוטה ג.); כי
כשהדעת שלמה, ואז לפי שלמות דעתו, כן הוא סמוך
יותר לבחינת למעלה מהזמן, ששם אין שום תאוה
ולא שום הבל ומעשה רע של תחת השמש והזמן.

אך אף-על-פי שעקר התכלית הוא לזכות להגיע
לבחינת למעלה מהזמן שיתבטל הזמן לגמרי, אף-
על-פי-כן אי אפשר לזכות לזה, כי אם על-ידי
שנשמת האדם ירדה למטה בעולם הזה, עד
שנתלבשה בימים ובזמן ובמדות, וצריך האדם
להאריך ימים ודיקא בזה העולם, אף-על-פי שבאמת
כל תכליתו שיזכה לבטול הזמן לבחינת למעלה
מהזמן, אף-על-פי-כן צריך ודיקא להאריך ימים ושנים
בזה העולם, כי כל מה שחי יום יותר בזה העולם
ועובד השם ביותר בזה העולם בזמן ובימים, על-ידי-
זה זוכה לשלמות הדעת ביותר, וזוכה ביותר לבחינת
למעלה מהזמן, וזהו עקר אריכות ימים שצריכים
לזכות בזה העולם, בחינת (דברים כב, ז): "למען ייטב
לך והארכת ימים", דהינו שזכה בכל יום מימי חייו
להכליל בבחינת יום שהוא כלו ארוך, שהוא בחינת
עולם הבא, שהוא למעלה מהזמן, וזה בחינת זקנה

דקדושה, בחינת ז'קין' — ז'ה שק'נ'ה חכמה (קדושין לב), כי כל מה שנוזקן יותר, צריך לקנות חכמה ודעת אמתית יותר, ואז נכלל בכל יום בבחינת זקנה שלמעלה, שהוא בחינת אריכות ימים ושנים האמתיים, שהוא בחינת למעלה מהזמן, שמשם עקר החיים, עקר אריכות ימים ושנים, כי מי שאינו זוכה לדעת אמתית בימי חייו, אפלו אם ירבה כחל ימים אין זו אריכות ימים כלל, כמו שפתיב (קהלת ו, ו): "ואלו חיה אלה שנים פעמים וטובה לא ראה" וכו', כי מה יתרון לו ברבוי ימיו העוברים כצל עובר, כי הלא בכל יום האדם מת, כי היום שחי לא יחיה עוד, ואם-כן הוא מת בכל יום, בבחינת (שם ז, א): "ויום המות מיום הולדו", שתכף מיום הולדו ממש מתחיל האדם למות מיד. ועין במדרש שוחר טוב (שמואל כג): נולד אדם — מונין לו למיתה, מת — מונין לו לחיים, נולד אדם — הכל שמחים, מת — הכל בוכין. ואינו כן אלא נולד אדם — הכל צריכין לבכות, מפני שאינן יודעים על איזה פרק הוא עומד, מת — הכל צריכין לשמח, מפני שהן יודעים שיצא בשלום מן העולם וכו', עין שם; וזה ברור ומוכן לכל בר דעת, לכל מי שיש לו מח בקדקדו, ואם-כן מה יתרון לבן מאה שנים על בן יום אחד, אדרבה

זה מת יום אחד, וזה מת מאה שנים, וכמו שכתוב
 (שם): "הלא טוב ממנו הנפל", כי תחת הזמן אין שום
 חיים כלל, כי שם עקר אחיזת סטרא דמותא פנוראה
 בחוש לכל, שהזמן הולך ומת בכל יום ובכל עת
 ובכל שעה, כי כל בני-אדם וכל מיני בעלי חיים אשר
 על פני האדמה מימות עולם, כלם הולכים ומתים
 בכל שעה ובכל יום, כי היום והשעה שחי לא יחיה
 עוד; ועל-כן באמת אמרו חז"ל (ברכות יח): 'רשעים
 בחייהם קרויים מתים'; מאחר שנמשכין אחר
 הכסילות והרוח שטות שהוא בחינת תחת הזמן
 שחולף ועובר וכלה בכל רגע, שהוא סטרא דמותא;
 כי עקר החיות באמת הוא רק מחי החיים שהוא
 למעלה מהזמן, וכל עקר קיום הזמן הוא בשביל
 ישראל ובשביל הצדיקים שעוסקין כל ימיהם בתורה
 ועבודה, שעל-ידי-זה משלימין דעתם ונכללין
 בבחינת למעלה מהזמן ומקשרין, והם זוכין לחיים
 אמתיים לעד ולנצח, ומהם עקר המשכת החיות לכל
 באי עולם בשביל קיום העולם, כי הכל נברא ומתקיים
 בשביל הצדיקים, כידוע, וזה שאמר רבי טרפון לרבי
 עקיבא (עין קדושין סו): 'כל הפורש ממך כפורש מן
 החיים'; כי עקר שלמות החיים הוא אצל הצדיקים
 הדבקים בו ותברך ובתורת חיים, כי אין עץ חיים

אֶלֶּא תוֹרָה (עַיִן עֶרְכִּין טו:), כִּי (מִשְׁלֵי י, י): "מִקּוֹר חַיִּים
 פִּי צְדִיק" וְגו', וּכְתִיב (שֵׁם יא, ל): "פִּרִי צְדִיק עַץ
 חַיִּים" וְגו'; הַכֶּלֶל — שְׁעַקֵּר הַחַיּוֹת הָאֲמִתִּית הוּא
 בְּבַחֲיַנֵּת לְמַעַלָּה מִהַזְּמַן, שְׂוִיָּהי מְדַרְגָּת וְהַשְׁגַּת
 הַצְּדִיקִים, שְׁתַּמִּיד דְּבָקִים בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְאִין רוֹאִים
 מִשׁוּם דְּבַר רַק עֵצִים עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ,
 אֲשֶׁר אִין בְּלַעְדָּיו יִתְבַּרֵּךְ כָּלֵל. אֵךְ אֵי אֶפְשָׁר לְבוֹא
 לָזֶה, כִּי אִם עַל-יְדֵי שְׁהֶאֱדָם בָּא בְּתוֹךְ הַזְּמַן, שְׁשֵׁם
 עֵקֶר הַנְּסִיוֹן וְהַצְּרוּף שְׁלוֹ, וְצָרִיךְ דִּיקָא לְהֶאֱרִיף יָמִים
 בְּזֶה הָעוֹלָם, כִּי בְּכָל יוֹם שְׁחֵי יוֹתֵר, וְזוֹכֶה לְקַדְּשׁ
 עֲצָמוֹ כְּרָאוּי, אֲזוּ יִשְׁלִים דַּעְתּוֹ בְּכָל יוֹם יוֹתֵר, וְזוֹכֶה
 בְּכָל יוֹם וְיוֹם לְהַכְּלִיל יוֹתֵר וְיוֹתֵר בְּבַחֲיַנֵּת לְמַעַלָּה
 מִהַזְּמַן, שְׂזֵהוּ עֵקֶר הַתְּכֵלִית.

וְזֶה בְּבַחֲיַנֵּת (פְּרָאשִׁית כד, א): "וְאֲבָרְהָם זָקֵן בָּא
 בְּיָמָיו", שְׁדִיקָא עַל-יְדֵי הַיָּמִים וְהַזְּמַן זָכָה לְבֹא
 לְזַקְנָה דְּקַדְּשָׁה, בְּבַחֲיַנֵּת זָקֵן' — זֵיָה קְנִיָּה חֲכָמָה,
 שֶׁהוּא שְׁלֵמוֹת הַדַּעַת, שֶׁהוּא לְמַעַלָּה מִהַזְּמַן שְׁשֵׁם
 עֵקֶר הַזְּקָנָה הָאֲמִתִּית. וְעַל-כֵּן אֲבָרְהָם הָיָה הַזָּקֵן
 הָרֵאשׁוֹן, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ חַז"ל (בְּבֵא מְצִיעָא פד:): עַד
 אֲבָרְהָם לֹא הָיָה זָקֵן, כִּי הָיָה הָרֵאשׁוֹן שֶׁהָיָה נִכְלָל
 בּוֹ יִתְבַּרֵּךְ וְגִלָּה אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ בְּעוֹלָם, וְעַל-יְדֵי-זֶה

נִכְלָל בּוֹ יִתְבַרֵךְ וְזָכָה לְעֵלוֹת אֶל לְמַעְלָה מִהַזְמַן, שְׁזֵהוּ זְקֵנָה דְקַדְשָׁה, וְכָל מָה שְׁנִכְלָלִין בְּזְקֵנָה דְקַדְשָׁה מִתְחַדְשִׁין מִחֲדָשׁ, כִּי נִכְלָל בּוֹ יִתְבַרֵךְ, וְאֲשֶׁר שָׁם מִתְחַדָּשׁ בְּכָל עֵת וְרִגַע הַכֹּל, וְעַל־כֵּן הָעֶקֶר הוּא הָאֱמוּנָה, לְהֶאֱמִין בּוֹ יִתְבַרֵךְ שְׂאִין בְּלַעְדֵּי יִתְבַרֵךְ כָּלֵל, וּבְכָל תְּנוּעָה וְתַנוּעָה שָׁם אֶלּוּפּוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְאִף בְּתַקֵּף הַחֹשֶׁךְ וְהַהִסְתָּרָה שְׂמַנַּח שָׁם, גַּם מִשָּׁם יְכוּלִים לְדַבֵּק עֲצֻמוֹ אֵלָיו יִתְבַרֵךְ, וּלְקַשֵּׁר אֶת עֲצֻמוֹ וְלְעֵלוֹת אֶל לְמַעְלָה מִהַזְמַן, כִּי עֶקֶר הַהִתְקַשְּׁרוֹת וְהַבְּטוּלָה שֶׁל הַזְמַן וְלִזְכוּת לְהַגִּיעַ אֶל לְמַעְלָה מִהַזְמַן הוּא עַל־יְדֵי אֱמוּנָה, וְזוֹ כָּל עֲבוֹדָתָנוּ בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה וּבְמִצְווֹת, לְהַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ נְעִם זֵיו הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, לִידַע שְׂגָם בְּמִקְוָמָנוּ יְכוּלִים לְמַצֵּא אֶת הַשֵּׁם יִתְבַרֵךְ, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִתְבַטֵּל כָּל הַזְמַן, כִּי נִתְגַּלָּה כִּי הַכֹּל לְכָל עֵצָם עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֵלֶקוֹתוֹ יִתְבַרֵךְ, שְׂשָׁם הוּא בְּטוּל הַזְמַנִּים.

וְאִף שֶׁהוּא עֲנִין עֲמַק שֶׁקִּשָּׁה לְהַבִּין זֹאת בְּשִׁכּוֹל, צְרִיכִין לְהֶאֱמִין וּלְהַשְׁלִיךְ דַּעְתָּנוּ מִנֶּגֶד הַצְּדִיקִים הָאֱמִתִּים שְׂמַגְלִים זֹאת, וְאֲשֶׁר הֵם זָכוּ לָזֶה בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת, וְאִז כְּשֶׁאָנוּ זוֹכִים לְהַשְׁלִיךְ שְׁכִלְנוּ הַפְּגוּם, וּמְצִיתִין אֶת הַצְּדִיקִים הָאֱמִתִּים (עֵין לְקוּטִי־מֹהֲרָן, חֶלֶק א', סִימָן קכג), אִז זוֹכִין לְבִטֵּל מִעֲצָמָנוּ אֶת הָעֲבָדוֹת. כִּי

עקר העבודות הוא בבחינת הזמן, כי תחת הזמן נאחז כל העמל וכעס ויגיעות וטרחות וטרדות של העולם הזה, שהם בחינת עבודות, בחינת (קהלת ב, כג): "כל ימיו פעס ומכאובות", 'כל' דיקא הינו תחת הזמן והימים, בחינת (שם א, ג): "מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש", כי עקר העמל והעבודות הוא תחת השמש והזמן, וכל זה מחמת שטות וחסרון הדעת, שמחמת זה נגדל הזמן אצלו ביותר, עד שנדמה לו כאלו הזמן של ימי חייו ארוך וקבוע, כאלו יתמהמה בזה העולם תמיד, חס ושלום, וחושב מחשבות בכל עת לעשות לו מעמד פרנסה ועשירות, ולבנות לו בתים ובנינים וכלים וכו', וטרוד בזה תמיד, ומתיגע עצמו ביגיעות וטרחות גדולות ועבודות קשות, כאלו היה עבד משעבד נמכר לאיזה אדון, וכמו שאמרו במדרש על ענין זה שעשאו עבד לעצמו, ופרש שם: לשון שעבוד, שהאדם הוא עבד משעבד לעצמו, שעובד את עצמו בעבודת פרוך, כאלו היה עבד נמכר, וכל זה מחמת שטות וחסרון דעתו, שנדמה לו כאלו הזמן גדול מאד, ושוכח שאין שום זמן כלל, והזמן פורח מאד מאד בכל עת, ובכל רגע בלי הפסק כלל, וכמו שכתוב (תהלים קמד, ד): "וימינו כצל עובר", ודרשו חז"ל (בראשית רבה פרשת

ויחי, פִּרְשָׁה צו, סימן ב): לא כָּצְלוּ שֶׁל דָּקָל וְלֹא כָּצְלוּ
 שֶׁל כֶּתֵל אֲלֵא כָּצַל עוֹף הַפּוֹרְחַם וְכוּ', וְלֹא דֵי שְׂאִינוּ
 זוֹכָה לְדַעַת אֲמִתִּית לְחֻזֵק אֲמוּנָתוֹ, בְּבַחֲיַנֵּת בְּטוֹל
 הַזְּמַן, אֲף גַם עוֹשֶׂה לְעֶצְמוֹ קְבִיעוּת גְּדוּלוֹת מֵהַזְּמַן,
 הַיָּמִים פּוֹרְחִים מְאֹד, וְחוֹשֵׁב בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת מֵהַ
 יַעֲשֶׂה לְמָחָר וְלֵאחֶר זְמַן וְכוּ', וּמַחֲמַת זֶה נוֹפֵל
 לְעֵבְדוֹת גְּמוּרָה, וּמֵיַגַע וּמֵטְרִיחַ אֶת עֶצְמוֹ בִּיגִיעוֹת
 וְעֵבֻדוֹת קָשׁוֹת בְּשִׁבִיל עֵמֶל הָעוֹלָם הַזֶּה, וְזֶה בְּחִינַת
 (בַּמִּדְבָּר י"א, ח) "שָׂטוּ הָעַם וְלָקְטוּ" — בְּשִׂטוּתָא, כְּמוֹ
 שֶׁכְּתוּב בַּזֶּהַר הַקָּדוֹשׁ (בְּשַׁלַּח ס"ג), שֶׁמַּחֲמַת שְׂטוֹת
 צָרִיכִין לְהֵטְרִיחַ אֶת עֶצְמוֹ בְּטְרָחוֹת וְעֵבֻדוֹת גְּדוּלוֹת,
 כִּי בּוֹדָאֵי מִי שֵׁישׁ לוֹ דַּעַת אֲמִתִּית, הוּא מְבִין הֵיטֵב
 שֶׁכָּל הַזְּמַן שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה הֶבֶל, כְּמוֹ שְׂאוּמְרִים:
 "וַיְמִי חַיֵּינוּ הֶבֶל לְפָנֶיךָ", וּבְאַמֶּת אֵין שׁוּם זְמַן כָּלֵל,
 וְאִפְלוּ בְּדַעַתְנוּ הַפְּחוּתָהּ, שְׂאִין אָנוּ יְכוּלִים לְהִבִּין אֶת
 כָּל עֲנִין שֶׁלְמַעְלָה מֵהַזְּמַן, אֲבָל עַל-כָּל-פְּנִימִים זֹאת אָנוּ
 רוֹאִים גַּם בְּעֵינֵינוּ וּבְדַעַתְנוּ, שֶׁהַזְּמַן רֵץ וְשָׁט וּפּוֹרְחַ
 מְאֹד בְּתַכְלִית הַבְּהֻלָּה וְהַמְהִירוֹת בְּלִי שׁוּם קְבִיעוֹת
 כָּלֵל, וּבְכָל רֵגַע הָאָדָם מֵת וְכוּ', וְעַל-כֵּן בּוֹדָאֵי מִי
 שֶׁחָס עַל עֶצְמוֹ וּמִסְתַּכֵּל עַל זֶה בְּעֵין הָאֱמֶת לְאַמְתּוֹ,
 אֲף שֶׁכָּבֵר נָפַל לְמָקוֹם שֶׁנָּפַל, וְנִכְשַׁל בְּמָה שֶׁנִּכְשַׁל,
 וְהוּא כָּבֵר מְלַכְלֵךְ בַּחֲטָאִים וְעוֹנוֹנוֹת וּפְשָׁעִים, אֲף-עַל-

פִּי־כֵן בּוֹדָאֵי לֹא יַעֲשֶׂה לְעַצְמוֹ שׁוּם קְבִיעוֹת מְקוּם כָּלֵל בְּעַסְקֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, רַק יִתְחִיל מִחֲדָשׁ בְּכָל רִגְעַ, וְאֶפְלוּ פְרִנְסָתוֹ תִּהְיֶה אֶצְלוֹ בְּבַחֲיַנַּת אֲרָעֵי, וְגַם בְּתוֹךְ פְּרִנְסָתוֹ יִחַטֵּף אֵילוּ נִקְדוֹת טוֹבוֹת, וּבְפִרְטוּיֹת כְּסוּפִים טוֹבִים וְדַבּוּרִים אֵלָיו יִתְפָּרֵךְ, וּמִכָּל שֶׁכֵּן שְׁלֹא יִתְבַּלְבֵּל מִיּוֹם לַחֲבֵרוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "אֵל תִּצַּר צַרַת מְחָר" וְכוּ', וְכָתִיב (מְשָׁלִי כו, א): "אֵל יִתְהַלֵּל בְּיוֹם מְחָר", כִּי לֹא תִדַּע מַה יֵּלֵד יוֹם, וְאֶפְלוּ מַה שֶׁמִּכְרַח לַעֲשׂוֹת עֵסֶק בְּשִׁבִיל פְּרִנְסָה, הוּא עוֹשֶׂה רַק בְּדֶרֶךְ עֲרָאֵי וּבְהַעֲבָרָה בְּעֵלְמָא שְׁלֹא בְּדֶרֶךְ קְבִיעוֹת כָּלֵל, וְכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַז"ל (אָבוֹת א, טו): "עֲשֵׂה תוֹרָתְךָ קְבִיעַ וּמְלֵאכְתָּךְ עֲרָאֵי", וְאֵינוֹ מִחֲלִיף, חֵס וְשְׁלוֹם, עוֹלָם עוֹמֵד בְּעוֹלָם עוֹבֵר.

נִמְצָא שֶׁעָקַר עֲבוֹדוֹת וְהַכְּבָדוֹת וְהַדְּחָקוֹת וְהַיִּסּוּרִים וְהַטְּרָחוֹת וְהַצָּרוֹת וְכוּ' הוּא רַק תַּחַת הַזְּמַן, וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חַז"ל (אָבוֹת ו, ב): "אֵין לָךְ בֶּן חוֹרִין אֶלָּא מִי שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה", כִּי מִי שֶׁזוֹכֶה לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, וְקוֹבֵעַ אֶת עַצְמוֹ קְבִיעוֹת חֲזָקָה בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה: מְקַרָּא, מְשַׁנָּה, גְּמָרָא, מְדַרְשׁ, זוֹכֶה לְהַשְׁלִים דַּעְתּוֹ, וְזוֹכֶה לְבַטֵּל הַזְּמַן כְּפִי שְׁלֵמוֹת דַּעְתּוֹ, וְאֵז יוֹצֵא מֵעֲבֹדוֹת לְחֵרוֹת, כִּי הָעֲבֹדוֹת הֵינּוּ מִתַּחַת הַזְּמַן, וּבְאֵמַת יִשְׂרָאֵל עִם קְדוּשַׁת הַם הַפּוֹךְ מֵעֲבֹדוֹת

דִּסְטָרָא אַחְרָא, בְּבַחֲיִנַת (שְׁפַת זו): 'כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי
 מְלָכִים הֵם'; כִּי הֵם קִבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה שְׁשָׁם עֵקֶר
 הַחֲרוּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (אֲבוֹת ו, ב): "חֲרוּת עַל הַלּוּחֹת"
 (שְׁמוֹת לב, טז) — אַל תִּקְרִי חֲרוּת אֶלָּא חֲרוּת, כִּי
 יִשְׂרָאֵל הֵם לְמַעַלָּה מִהַזְּמַן, בְּבַחֲיִנַת (בְּרֵאשִׁית רָבָה
 בַּתְּחִלָּתוֹ): "יִשְׂרָאֵל עָלוּ בְּמַחְשָׁבָה תְּחִלָּה"; שֶׁהֵם תְּחִלָּה
 וְקִדְּמוּ לְכָל הַזְּמַן שֶׁל בְּרִיאַת הָעוֹלָם, וְעֵקֶר הָעֲבָדוֹת
 הוּא לְהַעֲכוּרֵם, שֶׁלֹּא קִבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה שֶׁהִיא הַחֲרוּת,
 וְהֵם מְשַׁקְּעִים בְּתַאוּת וְהִבְלִי עוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהֵם תַּחַת
 הַזְּמַן שְׁשָׁם עֵקֶר הָעֲבָדוֹת, כִּי הַעֲכוּרֵם הֵם מִסְטָרָא
 דְּעֵשׂוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (בְּרֵאשִׁית כז, מ): "וְאֵת אַחִיךָ תַעֲבֹד",
 כִּי הֵם מְזַהְמֵת הַנְּחָשׁ, שֶׁהוּא בְּחִינַת (שָׁם ט, כה):
 "אֲרוּר כֹּנְעַן עֹבֵד עֲבָדִים יִהְיֶה לְאַחִיו", שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת
 עֲצָבוֹת וַיִּגִּיעוֹת וְטִרְדוֹת הַפְּרָנְסָה, בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית ג'):
 "בְּעֲצָבוֹן תֹּאכְלֶנָּה בְּזַעַת אַפֶּיךָ תֹּאכַל לֶחֶם", שֶׁכָּל זֶה
 הוּא עֲבָדוֹת. אָבֵל אָנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל צְרִיכִין לְטַהֵר
 עַצְמָנוּ מִזְּהָמָא זֹאת, לְבַטֵּל הָעֲבָדוֹת שֶׁל טִרְדוֹת
 הָעוֹלָם הַזֶּה שֶׁתַּחַת הַזְּמַן, וְלִקְשֹׁר עַצְמָנוּ אֶל הַתּוֹרָה
 שֶׁהִיא שְׁלֵמוֹת הַדַּעַת, שְׁשָׁם הַחֲרוּת בְּטוֹל הַזְּמַן, כִּי
 עֵקֶר קִדְּשַׁת יִשְׂרָאֵל הוּא שֶׁמִּקְדָּשֵׁין הַזְּמַן, עַל-יְדֵי
 תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים הַנְּעֲשִׂים בַּזְּמַן הַזֶּה דִּיקָא,
 וְעַל-יְדֵי-זֶה דִּיקָא זוֹכִים לְשְׁלֵמוֹת הַדַּעַת, לְהַפְּלִל

בלמעלה מהזמן והמקום, וזה בחינת (ערובין כב.):
 'היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם'; יש מחר שהוא
 לאחר זמן, לאחר זמן ויקא, הינו שהעולם הבא הוא
 בחינת מחר, שהוא לאחר זמן, שהוא בטול הזמן וכו'
 ודו"ק. פי העולם הבא הוא עולם שכלו ארוך למעלה
 מהזמן, ועל-כן פשוטה לברח בכל יום אל התורה
 ואל המצוות, וביותר שמרגיל את עצמו לברח אליו
 יתברך, ומדבר עמו יתברך כאשר ידבר איש עם
 רעהו, וכל אשר עם לבבו מגלה ומפרש לפניו יתברך,
 בזה מבטל את הזמן לגמרי, ונכלל בלמעלה מהזמן,
 בסוד עולם הבא ונמחלים לו כל עוונותיו וכו'.
 ועל-כן בכל פעם צריך לעשות התחלה חדשה,
 ולברח אליו יתברך, שעל-ידי-זה ממשיך על עצמו
 הארת משיח, שהוא יבנים דבר זה בשלמות בעולם,
 כמו שכתוב (תהלים ב): "אני היום ילדתיך", שנאמר
 עליו בידוע; ועל-כן כל מי שרוצה לקדש ולטהר
 עצמו, ולהמשיך על עצמו הארת נעם זיו שכינתו
 יתברך, אורו של משיח, שעליו אמרו (מדרש ובה,
 בראשית פרשה א, סימן ח'): "ונהורא עמיה שרא" (דניאל
 ב, כב) — זהו מלך המשיח; אי אפשר כי אם כשירגיל
 עצמו לילך בדרך הקדושה והנוראה הזו, לידע שאין
 שום זמן כלל ומה דהנה הנה, ומרגע זה אני יכול

להתחיל להפנס אל תוך הקדשה, וכן בכל פעם יהיה איך שיהיה ויעבר עלי מה שיעבר. וזה עקר הכח וההתחזקות והתקנה לשוב מכל הזמה והטמאות והפגמים שנפל לשם כל אחד כפי ירידתו ונפילתו, ולשוב להשם יתברך, פי עקר התקנה הוא רק על ידי בחינת למעלה מהזמן שמשגיגן הצדיקים, שהם בחינת משיח.

אף-על-פי-כן אחר כל זאת כשאדם יודע כבר, שאין שום תכלית אחרת בעולם, רק לברח אליו יתברך, ואפלו אם חטא כבר במה שחטא, אף-על-פי-כן צריך להשפיע הכל מדעתו, ולעשות בכל רגע ורגע התחלה חדשה, אף-על-פי-כן צריך לידע, כי עדין הבחירה יש לה כח גדול מאד מאד, ועקר כח הבחירה הוא על-ידי שהשם יתברך העלים והסתיר רצונו בהסתרות והעלמות גדולות, רק נתן כח ודעת באדם שיבין מדעתו, שצריך לבלות כל ימיו לבקש ולחפש אחר רצונו יתברך. ולבטל כל רצונותיו נגד רצונו יתברך, כי זה ידוע ומוכן לכל, שהעולם הזה אינו פלום. הבל הבלים אין בו ממש, וכמו שהתחיל קהלת את ספרו: "הבל הבלים" וכו', וחזר ואמר: "הבל הבלים הכל הבל". וכן דוד אמר (תהלים קמד,

(ד): "אדם להבל דמה ימיו כצל עובר", וכמו שפרשו חז"ל (בראשית רבה, פרשת ויחי, פרשה צו): 'לא כצלו של דקל וכו', אלא כצל של עוף הפורח'. וכן באו כל חכמי אמת וצועקים ענין זה בכמה וכמה לשונות אין מספר, ואפלו כל חכמי אמות העולם מודים על כל זה. כי הלא רואים בעין שימי חיינו הבל והאדם מת בכל יום, כי היום והשעה שחי לא יהיו עוד, ועל-כן מתחיל יום המות מיום הולדו וכו' וכמבאר מזה בספרים הרבה. אף אף-על-פי-כן עדין צריכין לדבר בזה הרבה הרבה ולחזור עם עצמו ועם חבריו המקשיבים לקולו כל זה ויותר מזה. "כי גם את העולם נתן בלבם" (קהלת ג, יא), ודרשו רבותינו ז"ל (ילקוט שמעוני, רמז תרטו), ומובא בפרוש רש"י: לשון העלמה ושכחה, שהשם יתברך בחכמתו העמקה, הכניס העלמה בלב האדם, בשביל כח הבחירה, שבשביל זה יש כח להשטן להעלים ולהסתיר ולהשפית כל זה. אבל כח האמת בודאי גדול ביותר, שכל מי שרוצה להסתכל על תכליתו הנצחית באמת לאמתה, בודאי אי אפשר להכחיש ולהעלים כל הנ"ל, שהעולם הזה הבל הבלים, ולא ישאר פלום ממנו ומתאוותיו ומכספו וזהבו וכו', כי אם מה שהתיגע וטרח בשביל התכלית הנצחית, שהיא

לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ יִתְבַּרְךָ. וְעַל־כֵּן כָּל הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּים
שֶׁהָלְכוּ בְּדֶרֶךְ זוֹ וְהִסְתַּכְּלוּ כָּל יְמֵיהֶם עַל תְּכַלִּיתָם
הַנִּצְחִית, הַשִּׁיגוּ וְהִבִּינוּ תַּכְף שְׂרָצוֹנוֹ יִתְבַּרְךָ לְהִתְרַחֵק
מִכָּל הַתַּאֲוֹת, לֹא בְלִבְד מִן הַמוֹתְרוֹת, אֲלֵא אֶפְלוּ מֵהַ
שְׁנֵאֵה לְהִכְרִיחַ צְרִיכִין לְמַעַט בְּכָל מֵה דְאֶפְשָׁר,
וּלְקַדֵּשׁ וּלְטַהַר עֲצָמוֹ בְּכָל פֶּעַם, עַד שֶׁגַּם הַהִכְרָחִיּוֹת
דְּהִכְרָחִיּוֹת יַעֲשֶׂה בְּקִדְשָׁהּ וּבְטַהֲרָהּ בְּשָׂבִיל קִיּוּם
הָעוֹלָם שְׁזֵה רְצוֹנוֹ יִתְבַּרְךָ, וְלֹא בְּשָׂבִיל תַּאֲנוֹת עֲצָמוֹ
כָּלֵל. וּמִחֲמַת שֶׁהִסְתַּכְּלוּ עַל הָאֲמִת לְאֲמִתּוֹ, וְהִבִּינוּ כָּל
זֹאת, וְכֵן קִיְמוּ וְעָשׂוּ וּפְרָשׂוּ וְקִדְשׂוּ עֲצָמָן בְּכָל יוֹם
וּבְכָל פֶּעַם בְּקִדְשָׁהּ יִתְרֶה, עַד שֶׁעָלוּ מִדְּרָגָה לְדְרָגָה
וּמִמַּעַלָּה לְמַעַלָּה, עַד שֶׁהָשֵׁם יִתְבַּרְךָ רַחֵם עֲלֵיהֶם
וְגָלָה לָהֶם רְצוֹנוֹ. כִּי הֵם הָיוּ מְחַפְּשִׁים תָּמִיד אַחַר
רְצוֹנוֹ בִּיגִיעוֹת וּטְרָחוֹת עֲצוּמוֹת, עַל־כֵּן הָאִיר עֲלֵיהֶם
הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ וְגָלָה לָהֶם רְצוֹנוֹ בְּכָל פֶּעַם כִּפִּי יִגִּיעַתָּם
וּטְרָחַתָּם וּמְסִירוֹת נַפְשָׁם. וְזֶה הָרֵאשׁוֹן הָיָה אֲבָרָהָם
אָבִינוּ, עָלִיו הַשְּׁלוֹם, שֶׁהָלַךְ בְּתַמּוֹ בְּדֶרֶךְ הַזֶּה
בְּשִׁלְמוֹת, עַד שֶׁהוּא הָיָה הָרֵאשׁוֹן שֶׁהִשִּׁיג רְצוֹנוֹ
יִתְבַּרְךָ שְׁגַלְךָ בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה הַמְּסוּרָה לָנוּ, שִׁיסוּד
הַתְּחִלָּתָהּ הָיָה מֵאֲבָרָהָם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל
(קְדוּשִׁין פ"ב): מְצִינוּ שְׂקִים אֲבָרָהָם אָבִינוּ אֶת כָּל הַתּוֹרָה
וְכוּ'. כִּי אֶף־עַל־פִּי שֶׁגַּם מִקֶּדֶם הָיוּ צְדִיקִים גְּדוֹלִים

כְּמוֹ נֹחַ וּמִתְשַׁלַּח וַחֲנוּךְ וְכוּ', אֶף-עַל-פִּי-כֵן לֹא זָכוּ
לְגַלוּת אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ וּרְצוֹנוֹ כְּמוֹ אַבְרָהָם, כְּמוֹ
שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל (בְּרֵכוֹת ז:). וּמִמֶּנּוּ הִתְחִילָה
יְרוּשָׁתֵנוּ הַטּוֹבָה שֶׁאָנוּ מִתְפָּאָרִים בָּהּ בְּכָל יוֹם,
וְאוֹמְרִים: "אֲשֶׁרֵינוּ מֵה טוֹב חָלַקְנוּ וּמֵה נָעִים גּוֹרְלֵנוּ
וּמֵה יָפָה יְרוּשָׁתֵנוּ, אֲשֶׁרֵינוּ שֶׁאָנוּ מִשְׁפִּימִים" וְכוּ'.
וּבְדַרְכּוֹ הַקְּדוּשָׁה הֵלְכוּ בְּנֵינוּ יִצְחָק וַיַּעֲקֹב וְכָל
הַשְּׁבָטִים הַקְּדוּשִׁים, עַד שֶׁבָּא מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, עָלָיו
הַשְּׁלוֹם, וַנִּתֵּן לָנוּ עַל יְסוּד זֶה אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה
בְּכֹתֵב וּבְעַל-פֶּה, וּמִיּוֹם שֶׁזָּכִינוּ לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה מִמֹּשֶׁה
לִיהוֹשֵׁעַ וּמִיהוֹשֵׁעַ לְזִקְנִים וְכוּ', עַד הַיּוֹם הַזֶּה אָנוּ
צָרִיכִים לְלַכֵּת בְּעִקְבוֹתֵם, לְדַרֵּשׁ וּלְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ אַחֵר
רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קה, ד): "דְּרָשׁוּ ה'
וַעֲזוּ בִקְשׁוּ פָּנָיו תִּמְיֵד"; וּכְתִיב (שָׁם): "יִשְׁמַח לֵב
מִבִּקְשֵׁי ה'" וְכוּ' וְכֵן הִרְבֵּה. כִּי גַם עֲתָה אֶף-עַל-פִּי
שֶׁכָּבַר נִתְּנָה תּוֹרָה, וְאָנוּ יוֹדְעִים רְצוֹנוֹ בְּכָרוּר, שֶׁהוּא
— לְקַיֵּם הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת לְסוּר מִרַע וּלְעֲשׂוֹת טוֹב.
אֶף-עַל-פִּי-כֵן עֲדִין אֵין אָנוּ יוֹדְעִים בְּמֵה נִזְכָּה לְזֶה,
כִּי 'יִצְרוּ שֶׁל אָדָם מִתְגַּבֵּר עָלָיו בְּכָל יוֹם' וְכוּ'. וְעַל-כֵּן
דוּד הַמֶּלֶךְ, עָלָיו הַשְּׁלוֹם, בִּקְשׁ בְּמֵה בִקְשׁוֹת וַתְּחַנּוּת,
שִׁיזָכָה לְכוּן רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שָׁם קמג, י'):
"לְמַדְנֵי לְעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ" וְכוּ', וְצַעֲק (שָׁם יג, ג): "עַד

אָנָּה אֲשִׁית עֲצוֹת בְּנִפְשֵׁי וְכוּ'. וְכֵן (שֵׁם קִיט, ה):
"אֲחֲלִי יִכּוֹנוּ דְרָכַי לְשֹׁמֵר חֻקֶּיךָ", וְכֵן הִרְבֵּה. שְׁעַל זֶה
נִתְיַסַּד כָּל סֵפֶר תְּהִלִּים. אָבֵל כָּל עֶקֶר יִסוּד כָּל הַתּוֹרָה
כְּלָה הוּא, שְׁאֲנוּ צְרִיכִין לִילָף וּלְאַחֵז בְּדְרָכַי אֲבוֹתֵינוּ:
אֲבָרְהָם, יִצְחָק וְיַעֲקֹב וּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ, עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם, וְכָל
הַצַּדִּיקִים שֶׁבָּאוּ אַחֲרֵיהֶם הַהוֹלְכִים בְּדְרָכֵיהֶם. וְאִזִּי
אֶף-עַל-פִּי שְׁאִין אָנוּ זוֹכִים וּמִתְגַּבְּרִים לְהִיּוֹת כְּמוֹתָם
מִמֶּשׁ לְשֹׁבֵר כָּל הַתְּאוּוֹת כְּמוֹתָם, אֶף-עַל-פִּי-כֵן אָנוּ
זוֹכִים לְתַכְלִית הַנְּצַחִית עַל-יַדֵּי הַתְּקַרְבוֹתֵנוּ אֲלֵיהֶם
וּלְדְרָכֵיהֶם הַקְּדוֹשׁוֹת. וְכִמוֹ שֶׁהַפְּלִיגוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל
(כְּתוּבוֹת קִיא) בְּמַעֲלוֹת הַדְּבָקִים בְּתַלְמִידֵי חֻכְמִים
וּבְצַדִּיקִים אֲמֵתִיִּים. וּבְרַבּוֹת הַיָּמִים שְׁאֲנוּ חוֹתְרִים
וּמִתְגַּעְגְּעִים לְזִכּוֹת לִילָף בְּדְרָכֵיהֶם בְּשְׁלֵמוֹת, נוֹכַל
לְזִכּוֹת לְהִיּוֹת כְּרָצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ כְּרָאוּי, כִּי הַבְּחִירָה
חִפְּשִׁית תָּמִיד. וְאֵלוֹ הַצַּדִּיקִים הַשְּׁלֵמִים הַנִּלְזָכוּ
עַל-יַדֵּי גְדֹל קִדְשָׁתָם, עַד שֶׁיֵּשׁ לָהֶם כַּח בְּתַפְלָתָם
לְבַטֵּל הַטֵּבַע וּלְגַלוֹת שֶׁהַכֹּל בְּרָצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, וְיֵשׁ לָהֶם
כַּח לַפְּעַל שֶׁיַּעֲשֶׂה רָצוֹנוֹ כְּרָצוֹנָם, בְּבַחֲיִנַת (אֲבוֹת ב, ד):
"עֲשֵׂה רָצוֹנוֹ כְּרָצוֹנִי, כְּדִי שֶׁיַּעֲשֶׂה רָצוֹנִי כְּרָצוֹנוֹ";
וְעַל-יַדֵּי-זֶה הֵם מְגַלִּים וּמְאִירִין הַרְצוֹן בְּהַתְּגַלוֹת
גְּפִלְאָה, שֶׁהַכֹּל רוֹאִין שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְנַהִיג עוֹלָמוֹ
בְּרָצוֹנוֹ כְּרָצוֹנָם.

אָבֵל "אֵת זֶה לַעֲמַת זֶה עָשָׂה אֱלֹהִים", וְנָתַן כֶּחַ
גַּם בְּהִסְטָרָא אַחֲרָא, שְׁתּוּכַל לְהִתְעַקֵּם כְּקוֹף בְּפָנֵי
אָדָם, עַד שֵׁישׁ כֶּחַ גַּם לְהַחֲרֹטוּמִים וְהַמְכַשְׁפִּים
שִׁיעֲשׂוּ כַּמַּעֲשֵׂה הַצְּדִיקִים, לַפְּעַל פְּעֻלֹת עַל-יְדֵי
שְׁמוֹת הַטְּמָאָה כַּמְפָּרֵשׁ בַּתּוֹרָה לְעֲנִין הַמוֹפְתִים
הַנּוֹרָאִים שֶׁעָשָׂה מִשֶּׁה רַבְּנּוּ (שְׁמוֹת ח, ג יד): "וַיַּעֲשׂוּ כֵן
הַחֲרֹטוּמִים בְּלִטְיָהֶם", אָבֵל בּוֹדָאֵי אֲמַתַּת הַקְּדוּשָׁה
יָדָה עַל הָעֲלִיוֹנָה, וְלַעוֹלָם גְּבָרָה יָד מִשֶּׁה עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ
שְׁפָתוֹב (שְׁמוֹת ז, יב): "וַיִּבְלַע מִטָּה אֶהְרֹן אֶת מִטּוֹתָם",
עַד שֶׁבְכַמָּה אוֹתוֹת לֹא יָכְלוּ הַחֲרֹטוּמִים לְהוֹצִיא, עַד
שֶׁהִכְרַחוּ לְהוֹדוֹת וְלוֹמַר: "אֶצְבַּע אֱלֹהִים הִיא". וְאִם
אֶף-עַל-פִּי-כֵן הִחֲזִיק לֵב פְּרַעֲזָה, אָבֵל בְּסוּף הַכְּרַח
לְהוֹדוֹת וְלוֹמַר: "ה' הַצְּדִיק" וּשְׁלָתָם בְּעֲצָמוֹ, וְאַחֲרֵי-
כֵן נִתְחַרְט וְרָדַף אַחֲרֵיהֶם עַד הַיּוֹם, וְשֵׁם הַרְּאָה ה' אֵת
יָדוֹ הַגְּדוֹלָה, וּבִקַּע אֶת הַיָּם לְפָנָי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וּפְרַעֲזָה
סָבַר שֶׁגַּם הוּא יַעֲבֹר אֶת הַיָּם, וְרָדַף אַחֲרֵיהֶם לְתוֹךְ
הַיָּם, (שָׁם טו, יט) "וַיָּשָׁב ה' עֲלֵיהֶם אֶת מֵי הַיָּם" וְכוּ',
וְהִנֵּה מְכַל הַמַּעֲשִׂיּוֹת הַנּוֹרָאוֹת הָאֵלוֹ וְכָאֵלוֹ, וּמְכַל מַה
שְׁמַבְאָר בְּסִפְרֵי קִדְשׁ, מִזֶּה אָנוּ רוֹאִין גְּדֹל כֶּחַ הַבְּחִירָה
שֶׁנָּתַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְאָדָם בְּזֶה עוֹלָם הַמַּעֲשֵׂה. וְעַקֵּר
הַבְּחִירָה עַל-יְדֵי שֶׁהַעֲלִים רְצוֹנוֹ כַּנ"ל, וְאִינוּ מְגַלֶּה
סוּדוֹ, כִּי אִם לְעַבְדּוֹ הַנְּבִיאִים הַרוֹדְפִים וּמִתְיַגְעִים

לְהַשִּׁיג רְצוֹנוֹ וְכַנְ"ל. וְאֵלוֹ הַנְּבִיאִים וְהַצְּדִיקִים
 הָאֲמִתִּים הַמְּגַלִּים רְצוֹנוֹ, עַל-יְדֵי תְּפִלָּתָם הַקְּדוּשָׁה,
 שְׁעַל-יְדֵי-זֶה הֵם עוֹשִׂים מוֹפְתִים וְאוֹתוֹת נוֹרָאִים
 בְּעוֹלָם. וְהַעֲקָר הוּא מֹשֶׁה רַבֵּנוּ שֶׁהוּא רִבֵּן שֶׁל כָּל
 הַנְּבִיאִים, שְׁעָשָׂה אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים נוֹרָאִים בְּעוֹלָם,
 אֲשֶׁר לֹא נִשְׁמְעוּ וְלֹא נִרְאוּ בְּכָל הָאָרֶץ, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב
 (דְּבָרִים ד, לב): "הִנֵּהיָה כַּדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה" וְכוּ', וְכָל
 מִה שְׁעָשָׂה הַכֹּל הִיָּה עַל-יְדֵי תְּפִלָּה, כְּמוֹ שְׁפָתוֹב
 (שְׁמוֹת יד, י'): "וַיִּצְעֲקוּ אֶל ה'". וְכֵן בְּאַלִּישָׁע אָמְרוּ
 רְבוֹתֵינוּ ז"ל (מְגִלָּה כז): 'וְאַלִּישָׁע כָּל מִה דְּעָבִיד
 בְּתְּפִלָּה הוּא דְּעָבִיד'. אָבֵל אִם-כֵּן כָּבֵד הִיָּתָה מִתְּבַטְּלַת
 הַבְּחִירָה, וְהִיָּה מִתְּבַטְּל כָּל הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא וְקַבְּל בְּשִׁבִיל
 הַבְּחִירָה. וְעַל-כֵּן כָּל יְמֵי קִיּוּם הָעוֹלָם בְּהִכְרַח שְׁתַּהֲיָה
 בְּחִירָה. עַל-כֵּן בְּדַרְכֵי נִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרַךְ גִּתָּן כַּח גַּם
 לְהַסְטֵרָא אַחֲרָא שְׁיִהְיָה לָהֶם כַּח לַעֲשׂוֹת אֵילוֹ
 מוֹפְתִים לְפִי שְׁעָה עַל-יְדֵי כְּשָׁפִים וְשְׁמוֹת הַטְּמָאָה.
 וְהַגָּדוֹל שְׁבָהֶם הִיָּה בַלְעָם הַרְשָׁע, שְׁהִיָּה לוֹ כַּח בְּפִיו
 כְּנִגְדַּ מֹשֶׁה בְּקַדְשָׁה, וּמִשָּׁם נִמְשָׁכִין כָּל הַכְּפִירוֹת,
 רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, וְכָל טְעוֹתָם שֶׁל כָּל הַכּוֹפְרִים עוֹבְדֵי
 עֲבוּדָה זָרָה שְׁבַדּוֹרוֹת הָרָאשׁוּנִים נִמְשָׁךְ מִזֶּה. כִּי
 בְּוֹדָאֵי לֹא הָיוּ טְפָשִׁים גְּמוּרִים כְּמוֹ שְׁסוֹבְרִים הָהֵמוֹן,
 וּבְפִרְט רָאשֵׁיהֶם כְּמוֹ בָּלֶק וּבַלְעָם וְחַרְטוּמֵי מִצְרַיִם

וַחֲכָמֵי בְנֵי קָדֶם, רַק כָּל טְעוֹתֶם הִיָּתָה שְׁאִמְרוּ
 שְׂיִכּוֹלִין לְהַמְשִׁיךְ רְצוֹנֵנוּ כְּמוֹ שְׂרוּצָה כָּל אֶחָד, כִּי זֶה
 מִבְּאֵר בְּסִפְרִים שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים, שְׁמַעְצֵם גְּדַלְתּוֹ שֶׁל
 הַנְּמָצָא הַמְּחֻיָּב, הוּא מְרוֹמֵם וּמְנַשָּׂא לְגַמְרֵי מְלֶהֱנֶהֱיֵג
 בְּעַצְמוֹ כָּל הַנְּבֻרָאִים. וְעַל-יְדֵי-זֶה בָּאוּ לְיַדֵּי כְּסִילוֹת
 דַּעְתָּם וְאוֹלֹת חֲכָמָתָם הַמוֹטְטֵעִית, שְׁאִמְרוּ שְׁצָרִיכִין
 לַעֲבֹד אֶת הָאֲמֻצָּעִי וְכוּ'. וְשִׁבְדָּרְךָ זֶה יִוָּכְלוּ לְהַמְשִׁיךְ
 רְצוֹנֵנוּ כְּמוֹ שֶׁהֵם רוֹצִים. וּבִדְרָךְ שֶׁהָאָדָם רוֹצֵה לִילֹךְ
 מוֹלִיכִין אוֹתוֹ, עַל-כֵּן גְּדוֹל הָעֵצָה הַתְּעָה אוֹתָם
 וְהַטָּעַם וְנָתַן בָּהֶם כַּחַשׁ שִׁיּוּכְלוּ לַעֲשׂוֹת פְּעֻלוֹת בְּעִבְדָּא
 וּבַמְּלוּלָא. וְהַעֲקָר בְּמִלוּלָא, כִּי הַדְּבוּר יֵשׁ לוֹ כַּחַשׁ גְּדוֹל,
 עַד שֶׁהָיָה כַּחַשׁ לְבַלְעֵם שֶׁהֵלֵךְ בְּדַרְכֵי בְנֵי קָדֶם, כְּמוֹ
 שְׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל, וְכִמוֹ שֶׁפָּתוּב (בַּמִּדְבָּר כג, ז): "מִן
 אֲרָם יִנְחֲנֵי בָּלֶק מִהַרְרֵי קָדֶם", וְכִמְבֹאֵר בַּזֶּהר הַקָּדוֹשׁ
 (עֵין ח"ג סג.), עַד שֶׁהָיָה לוֹ כַּחַשׁ לְבָרֶךְ וּלְקַלֵּל אֶת הָעַמִּים
 בְּפִיו וְכֵן יִתְקַיֵּם. וְעַל-יְדֵי-זֶה טָעוּ וְאָמְרוּ שְׁאִין לוֹ
 יִתְבָּרֵךְ רְצוֹן כָּלֵל, חַס וְשְׁלוֹם, רַק כָּל אֶחָד יָכוֹל
 לְהַמְשִׁיךְ וְלַעֲשׂוֹת פְּעֻלוֹת בְּפִיו כְּרְצוֹנוֹ, וְעַל-יְדֵי-זֶה
 לֹא רָצוּ לְהוֹדוֹת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בּוֹחֵר בְּיִשְׂרָאֵל, וְרוֹצֵה
 ה' בְּעַמּוֹ (תְּהִלִּים קמט, ד), וְרוֹצֵה ה' אֶת יִרְאָיו וְכוּ' (שָׁם
 קמז, יא), אַף-עַל-פִּי שֶׁרְאוּ מוֹפְתִים נוֹרָאִים כְּאֵלֶּה
 עַל-יְדֵי מַשָּׂה. כִּי אָמְרוּ הֲלֹא גַם הֵם עוֹשִׂים מוֹפְתִים

בפיהם כנגדו, ועל-כן אמרו שכל אחד יכול להמשיך הרצון כרצונו כנ"ל. וזה שאמרו: אף אנו באים עליהם באדם שכחו בפיו, כמו משה שהיה כחו בפיו. אבל באמת כל מעשיהם תהו, כי כל הגויים כאין נגדו, ואין שעור להבדל שבין מופתי משה והצדיקים שאחריו, ובין מעשה בלעם והחרטומים, כי "אתה מרום לעולם ה'" (תהלים צב, ט), ולעולם ידך על העליונה. וכמו שכתוב בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן רלד), שכנגד כל מעשה של הצדיקים יש כנגדו מעשיות של רשעים, כי פינחס פרח באויר, וגם בלעם פרח באויר וכו', אבל סוף כל סוף נצח פינחס את בלעם והפילו על החרב והרגו וכו'.

והנה בימים הראשונים בדורות הקודמים של משה רבנו והנביאים שלאחריו היתה התגלות אלקות מאד על-ידי הנבואה ורוח-הקדש והמופתים הנוראים שלהם. על-כן "את זה לעמת זה עשה אלקים" (קהלת ז, יד), שגם הכרוכים אחר תאוות עולם הזה היו יכולים לעשות אילו מופתים קטנים, על-ידי כשוף ושמות הטמאה, כדי שתהיה בחירה כנ"ל. אבל אחר חרבן בית שני והנבואה כבר פסקה מישראל "ואותותינו לא ראינו, ואין עוד נביא" (תהלים עד, ט),

על־פֶּן נָתַן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כַּח לְאֲנָשֵׁי כְּנֻסַת הַגְּדוּלָה,
 לְהִרְגֹם וּלְבַטֵּל אֶת כַּח הַיֵּצֵר הָרַע שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה וְכוּ',
 כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוּרֵנוֹם לְבִרְכָה (יומא סט.), וְאִז
 נִתְבַטֵּל רַבּוֹ כְּכֹל שֶׁל כָּל יְדִיעוֹת הַפְּשׁוּף וְהַשְּׂדִים
 וְשִׁמוֹת הַטְּמְאָה, וְכֵן מִיִּשְׂרָאֵל נִתְמַעֲטָה מְאֹד יְדִיעַת
 הַשִּׁמוֹת הַקְּדוּשִׁים וְעֲשִׂית מוֹפְתִים נוֹרָאִים לְשִׁדְד
 הַטְּבַע בְּאַתְגְּלִיָּא כְּמוֹ בְּדוֹרוֹת הָרַאשׁוֹנִים, רַק לִיחִידֵי
 סְגָלָה גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת נִמְסְרוּ סוּדוֹת הַקְּבָלָה פְּנִים אֶל
 פְּנִים, וְקִצְצַת נִכְתְּבוּ בְּמַגִּילַת סְתָרִים. אֲבָל אִז הִתְחִיל
 לְצַמַח נֶגַע הַמְּסַפַּחַת שֶׁל חֲכָמַת יוֹן וְרוֹמִיִּים, שֶׁהִיא
 חֲכָמַת הַטְּבַע, שֶׁהִחְרִיבוּ אֶת בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ עַל־יְדֵי־זָה.
 וּבְאַמַּת גַּם כָּל חֲכָמַת הַטְּבַע שָׁלְהֶם הִכּוּ יְרֵשׁוּ וְקָבְלוּ
 מִחֲכָמֵי בְּנֵי קֶדֶם כְּמַבְאָר בְּכַמָּה סְפָרִים, כִּי בַלְעָם
 וְחֲכָמֵי בְּנֵי קֶדֶם יָדְעוּ הַכֹּל, כִּי הָיוּ בְּקִיָּאִים בְּשִׁמוֹת
 הַטְּמְאָה וְכוּ', וְהָיוּ יוֹדְעִים כָּל סוּדוֹת חֲכָמֵי הַטְּבַע,
 וְעִכְשָׁו שֶׁכָּבַר נִשְׁפָּחָה יְדִיעַת הַפְּשׁוּף וְהַשְּׂדִים וְכוּ',
 וְהִתְגַּבְּרוּ חֲכָמֵי הַטְּבַע הֵם רוֹצִים לְכַפֵּר בַּשְּׂדִים
 וּבְכַשׁוּף לְגַמְרֵי, עַד שֶׁעַל־יְדֵי־זָה הֵם מַחְצִיפִים פְּנֵיהֶם
 וְכוֹפְרִים בְּכָל סוּדוֹת הַקְּבָלָה וּבְכָל שִׁמוֹת הַקְּדוּשִׁים
 וְכוּ' מֵה שֶׁכָּל הַתּוֹרָה וְהַגְּמָרָא וּמְכִילְתוֹת וּמְדַרְשֵׁים
 קְדוּשִׁים מְלָאִים מְזָה.

וְכֹל זֶה מִחֲמַת גְּדֹל הַבְּחִירָה. וְעַקֵּר כָּל כַּח
 הַבְּחִירָה רוֹאִין בְּפִרְשָׁה זֹאת שֶׁל בְּלָעַם בְּעֵינַיִן הַלוֹכוֹ
 לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל, חַס וְשְׁלוֹם, וְאִיךָ הִתְנַהֵג הַשֵּׁם
 יִתְבָּרַךְ עִמוֹ, כִּי הִיָּה רְצוֹנוֹ חֲזַק מְאֹד לְקַלֵּל, וְאָמַר
 לָהֶם (בַּמִּדְבָּר כב, ח) "לִינוּ פֹה הַלִּילָה". כִּי אֶף-עַל-פִּי
 שָׁגַלְהָ שֶׁהִכֵּל בְּיַד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֲבָל הֵלֶךְ בְּדַרְכּוֹ
 שִׁיּוּכָל לְהַמְשִׁיךְ רְצוֹנוֹ כְּרְצוֹנוֹ, אֲבָל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חָמַל
 עַל יִשְׂרָאֵל וְאָמַר לוֹ בְּפִירוּשׁ (שָׁם, פְּסוּק יב) "לֹא תִלְךָ
 עִמָּהֶם" וְכוּ'. וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן לֹא שָׁב מִרְשָׁעוֹ לְגַמְרֵי,
 וְאָמַר (שָׁם, פְּסוּק יג) "כִּי מֵאֵן ה' לְתַתִּי לְהֵלֶךְ עִמָּכֶם",
 וּפִרְשׁ רַש"י שְׁרַמְזוּ לָהֶם שִׁישְׁלַח שָׂרִים רַבִּים וּגְדוּלִים
 מֵהֶם, כִּי סָבַר אוֹלֵי יוֹכֵל לְהִתְגַּבֵּר בְּרְצוֹן חֲזַק כָּל-כָּף
 עַד שִׁימְשִׁיךְ הַרְצוֹן הָעֲלִיּוֹן כְּרְצוֹנוֹ, חַס וְשְׁלוֹם, לְקַלֵּל,
 חַס וְשְׁלוֹם, אֶת יִשְׂרָאֵל. וְאִזּוֹ כְּשֶׁבָאוּ שְׁנִית, וְרָאָה הַשֵּׁם
 יִתְבָּרַךְ עֲצָם רְצוֹנוֹ הַטָּמֵא לִילֵךְ, אָמַר לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ:
 "קוּם לֵךְ עִם הָאֲנָשִׁים וְאָפַס אֶת הַדְּבָר" וְכוּ', וְאֶף-
 עַל-פִּי-כֵן "וַיֵּלֶךְ בְּלָעַם" וְכוּ'. אָמַר, שְׁמָא אֲפַתְנוּ
 וַיִּתְרַצָּה, וְכִמּוֹ שֶׁפִּרְשׁ רַש"י שָׁם. וְאַחֲרֵי-כֵן כְּשֶׁהֵלֶךְ
 עִמָּד אֶתְּוֹנוֹ שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים וּלְחֻצוֹ, עַל-יַדֵי הַמִּלְאָךְ
 שִׁיָּצָא לְקִרְאָתוֹ לְעַכְבּוֹ, וְהוּא לֹא שָׁת לְבוֹ גַם לְזֹאת,
 וְהֵלֶךְ לְדַרְכּוֹ הַרְעָה, עַד שֶׁגַם אַחֲרֵי-כֵן כְּשֶׁפָּתַח ה' אֶת
 פִּי הָאֲתוֹן וְדִבֵּר עִמוֹ וְהוֹכִיחוֹ, וְאַחֲרֵי-כֵן גָּלָה ה' עֵינָיו,

וְרָאָה אֶת הַמְּלֶאךָ נָצַב לְקַרְאֲתוֹ וְחִרְבוּ שְׁלוֹפָה בְּיָדוֹ,
 וְאָמַר לוֹ בְּפִרוּשׁ (שָׁם, פְּסוּק ל"ב) "כִּי יֵרֵט הַדֶּרֶךְ לְנִגְדֵי"
 וְכוּ', אֶף-עַל-פִּי-כֵן לֹא רָצָה לְבַטֵּל רְצוֹנוֹ, וְאָמַר "אִם
 רַע בְּעֵינַיִךְ אֲשׁוּבָה" (עֵינַי שָׁם בְּרִשׁ"י, פְּסוּק ל"ד), כְּמִתְרִיס
 לְפָנָי הַמְּקוֹם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל. וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
 הִשְׁיבוּ כְּרְצוֹנוֹ "לֵךְ עִמָּהֶם", וְהִכַּל מַחְמַת הַבְּחִירָה,
 כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל בְּפִרְשָׁה זֹאת (מִכּוֹת י'):
 'בְּדֶרֶךְ שְׂאֵדָם רוּצָה לֵילֵךְ בָּהּ מוֹלִיכִין אוֹתוֹ'; וּמִי
 שְׁרוּצָה לָתֵת לֵב בְּפִרְשָׁה זֹאת, יָכוֹל לְהִבִּין הֵיטֵב עַד
 הֵיכֵן כַּח הַבְּחִירָה, וְצָרִיךְ כָּל אָדָם לְהִבִּין מִזֶּה עֵתָה
 גַּם עֵתָה כִּי "מִמְשַׁלְתֶּךָ בְּכָל יוֹר וְדוֹר" (תְּהִלִּים קמ"ה,
 יג). כִּי גַם עֵתָה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְנַהֵיג עוֹלָמוֹ בְּחֻכְמָה
 עֲמֻקָּה בְּדֶרֶךְ זוֹ, כִּי "מֵאֵד עֲמָקוֹ מַחְשְׁבוֹתֶיךָ" (שָׁם צ"ב,
 ו), וְהוּא בְּכָלֵל וּבְפָרֵט.

וְזֶהוּ כָּל עֲנִין הַחַיּוֹת רַעוֹת וּמִצַּח הַנְּחָשׁ שֶׁהֵם
 חֻכְמֵי הַטֶּבַע וְשׂוֹרֵשׁ חֻכְמַת הַטֶּבַע שְׁמֵתִגְבְּרִים עִכְשׁוֹ
 בְּכָל פַּעַם, וּבְפָרֵט קְלַפֵּת "כַּחֲזִי וְעֵצִים יָדֵי עֲשֵׂה לִי אֶת
 הַחִיל הַזֶּה" (דְּבָרִים ח, יז), שֶׁכָּל אֶחָד חוֹשֵׁב וּמְדַבֵּר
 בְּדַעְתּוֹ הַפְּגוּמָה כְּאֵלוֹ תַכַּח וְהַחִיל תְּלוּי בִּיַּדֵי הָאָדָם,
 רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וְעַל-יַדֵּי-זֶה עוֹקְרִים מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְכָל
 הַהוֹלְכִים בְּדַרְכֵיהֶם נִתְעָה וְנִשְׁמָן לָבָם, עַד שֶׁנִּדְמָה

לָהֶם בְּכָל פַּעַם עַל־פִּי דְרֹכֵיהֶם שֶׁהוּא כְדַעְתָּם הִרְעָה,
 עַד שֶׁמֵּהפְּכִים הַשְּׁקָרִים וְהַכֹּזְבִים הַיְדוּעִים לְאַמֶּת,
 וְאוֹמְרִים שֶׁכְּדַבְּרֵיהֶם הוּא הָאֱמֶת, וְכוֹנְנֹתָם רַק אֶל
 הָאֱמֶת, וְאוֹמְרִים שֶׁזֶּהוּ דְרֹךְ הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, לְפָרֹשֶׁה
 בְּדְרֹכֵיהֶם הִרְעִים מֵה שֶׁהַכֹּל רוֹאִים עֵינַי בְּעֵינַי אֵיךְ הֵם
 פּוֹרְקֵי עַל לְגַמְרֵי, וְכָל פְּוֹנְנֹתָם לְבַטֵּל וְלְהַשְׁפִּיחַ אֶת
 הַתּוֹרָה לְגַמְרֵי, חֵס וְשָׁלוֹם, וְכָל הַנִּמְשָׁךְ אַחֲרֵיהֶם קָשָׁה
 לְהַשִּׁיבוֹ, כִּי "כָּל בְּאֵיהָ לֹא יִשׁוּבוּן" (מְשָׁלִי ב, יט). וְכָל
 זֶה מִחֲמַת גְּדֹל כַּח הַבְּחִירָה כַּנִּל, וְהַעֲקָר כִּי הַכֹּל
 תְּלוּי בְּרִצּוֹן הָאֱדָם, כִּי "הָאָרֶץ נָתַן לְבְנֵי אָדָם" (תְּהִלִּים
 קטו, טז), הֵינּוּ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְסַר הַבְּחִירָה לְאָדָם,
 וְכִמוֹ שֵׁישׁ כַּח בְּאָדָם לִילֵךְ אַחֲרֵי תְּאוֹתָיו, חֵס וְשָׁלוֹם,
 אוֹ לְהִפָּךְ לְשֹׁבֵר וְלִכְרַח מִהַתְּאוֹת וְלִסוּר מִרַע
 וְלַעֲשׂוֹת טוֹב, כֵּן יֵשׁ לוֹ כַּח לְהַתְּגַבֵּר בְּרִצּוֹנוֹ, עַד
 שֶׁכִּבְיָכוֹל יִכְרִיחַ רִצּוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ לְמַלֵּא תְּאוֹתוֹ וְרִצּוֹנוֹ
 הִרַע. וְכִמוֹ שֶׁרוֹאִין בְּזֶה נִפְלְאוֹת תְּמִים דְּעִים לְמִי
 שֶׁמְשִׁים לֵב עַל זֶה, וְכִמוֹ שֶׁאָמַר אֲדָמוֹר ז"ל
 (לְקוּטֵי־מִזְהַר"ן, חֶלֶק ב, סִימָן נג), שֶׁהַמַּחְשָׁבָה יֵשׁ לָהּ כַּח
 גְּדוֹל, וְאָמַר שֵׁישׁ בְּזֶה נִסְתָּרוֹת הַרְּבֵה, וְאֶפְלוּ מֵה
 שֶׁשָּׁמַעְתִּי וְהַבְּנֵיתִי בְּזֶה, אֵי אֶפְשָׁר לְבָאֵר. מִכָּל שֶׁכֵּן מֵה
 שֶׁלֹּא גָּלָה רַק בְּרִמְזוֹ מְעַט, וְכֵן רוֹאִין בְּחוּשׁ.

וַיֵּשׁ לְבָאֵר קֶצֶת, לְמַשָּׁל כְּשֶׁאֶחָד רוֹצֵה לְנַסֵּעַ
 לְדַבֵּר שֶׁבְקִדְשָׁהּ כְּגוֹן לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, אוֹ לְצִדִּיק אַמְתִּי,
 כִּדִּי שֶׁיִּלְמְדֶהוּ דֶרֶךְ ה' וְתוֹרָתוֹ וַיִּקְרְבוּ לְעִבּוֹדָתוֹ
 יִתְבָּרַךְ, אֲזַי יֵשׁ לוֹ מְנִיעוֹת רַבּוֹת וְעֲצוּמוֹת מְאֹד כָּל
 אֶחָד כְּפִי עֲנִינוֹ. וְכֹל מֵה שֶׁמִּתְגַּבֵּר יוֹתֵר לְשִׁבְרָן,
 כְּמוֹ-כֵן מִתְגַּבְּרוֹת וּמִשְׁתַּטְּחוֹת כְּנִגְדּוֹ לְעַכְבּוֹ וּלְמַנְעוֹ,
 חֵס וְשָׁלוֹם. וְכֵן כָּל מֵה שֶׁהִנְחָשָׁק גְּדוֹל בְּיוֹתֵר הַמְּנִיעָה
 מִתְפַּשֵּׁטת בְּיוֹתֵר, עַד שֶׁנּוֹדְמָה שֶׁקִּשָּׁה וְאִי אֶפְשָׁר
 לְשִׁבְרָן. וְכִמוֹ שֶׁמּוֹבָא (בְּלִקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֵק א', סִימָן סו):
 וּבִפְרָט עֲבוּדָה גְּדוֹלָה כְּגוֹן לְנַסֵּעַ לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל
 שְׂרוּאָה שְׂאִין לוֹ מְעוֹת עַל הוֹצָאוֹת וְסַפְנוֹת דְּרָכִים,
 וּבִפְרָט בְּעַת מְלַחְמוֹת, חֵס וְשָׁלוֹם וְכוּ', וְרַבִּים נִמְנָעוּ
 מִחֲמַת זֶה. אֲבָל מִי שֶׁמְשִׁים לְבוֹ הַיָּטִב עַל תְּכֵלִיתוֹ,
 וּמִתְחַזֵּק בְּרָצוֹן חֲזָק וְאַמִּיץ, וְאִינוֹ מְנִיחַ אֶת הַרְצוֹן,
 וּמִתְגַּעְגַּע בְּכָל פַּעַם בְּרָצוֹנוֹת חֲזָקִים לְבֹא לְשֵׁם,
 וּמוֹצִיא הַרְצוֹנוֹת וְהַפְּסוּפִים בְּפִיו וְכוּ', עַל-יְדֵי-זֶה
 הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה נִפְלְאוֹת עִמוֹ, וּמִסַּבֵּב עִמוֹ בְּדַרְכִּים
 נִפְלְאוֹת, עַד שֶׁזּוֹכֶה לְבֹא לְשֵׁם בְּדֶרֶךְ הַשְּׂגָחָה נִפְלְאָה
 שְׁלֵא כְּדֶרֶךְ הַטָּבֵעַ כָּלֵל. כִּי אֶף-עַל-פִּי שְׁלֵא נַעֲשֶׂה לוֹ
 נֵס גָּמוּר בְּאַתְגָּלְיָא כְּמוֹ לְאַלְיִשָּׁע וּלְאַלְיָהוּ וּלְרַבִּי
 פִּינְחָס בֶּן יֶאִיר שֶׁבְקָעוּ אֶת הַמַּיִם בְּבִגְדֵיהֶם. אֶף-עַל-
 פִּי-כֵן מִי שֶׁמְשִׁים לְבוֹ לְנִפְלְאוֹת הַסְּבוֹת שֶׁהַשֵּׁם

יתברך סבב עמו בהשגחתו הנפלאה, עד שבא לשם.
 הוא רואה נסים ונפלאות כמעט שהם גדולים
 מבקיעת הים בנס. כי זה לא היה רק לפי שעה. ואלו
 השגחות הסבות הנפלאות היו כמעט בכל יום ובכל
 שבוע וכו'. וכן בענין פרנסת האדם, שהמאמין רואה
 נפלאות השם בכל עת איך פרנסתו בהשגחה נפלאה
 לבד. כי אף-על-פי שעושה איזה עסק ומלאכה,
 אף-על-פי-כן רואה שפמה פעמים אינו מצליח כלל
 בעסק זה. וכשהשם יתברך רוצה מסבב בהשגחתו
 פרנסתו בדרך נפלאה, ומזמין לו רוח בדרך גס
 המלבש בתוך הטבע, כי פתאום בא לו רוח שלא
 עלה על דעתו כלל, ואי אפשר להאריך לבאר כל זה,
 כי יכלו המון יריעות. אבל המאמין וחסדן בהאמת
 יבין כל זה היטב.

אבל "את זה לעמת זה עשה האלקים" (קהלת ז,
 יד), שגם ההולך לדבר עברה, חס ושלום, או רוצה
 לאבד את עולמו לילך למרחקים ללמד מה שאסרו
 חז"ל, שהן חכמות חיצוניות, ולילך בדרך שרירות
 לבו הרעה. וגם בהם נמצאים הרבה שאין להם על
 הוצאות למרחקים כזה, וגם שאר מניעות עצומות
 מאד מה שנדמה שאין בדרך הטבע לבא לשם, אף

הם מתגברים בְּרָצוֹן חֲזָק, עַד שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְסַבֵּב
לָהֶם סְבוּת, עַד שֶׁבָּאִים לְשֵׁם לְמַה שֶׁרָצוּ לַעֲקֹר אוֹתָם
מִשְׁנֵי עוֹלָמוֹת, כִּי 'בְּדֶרֶךְ שְׂאֲדָם רוּצָה לִילֵךְ מוֹלִיכִין
אוֹתוֹ' (מכּוֹת י:); וְהָרָצוֹן יֵשׁ לוֹ תִקְוָה גָּדוֹל וְכוּ' וְכַנ"ל.
וְכָל זֶה מִחֲמַת גְּדֹל הַבְּחִירָה וְכַנ"ל. וְכֵן הוּא בְּכָל
הַדְּבָרִים שֶׁבְּעוֹלָם, וְאֵי אֶפְשָׁר לְבָאֵר הַכֹּל, אִךְ הַחֲלוּק
וְהַהֲפָרֵשׁ יְכוּלִין הַכֹּל לְהַבִּין, כִּי זֶה הָאִישׁ הַפֶּשֶׁר כָּל
יְסוּד בְּוִנְתּוֹ וְרָצוֹנוֹ הוּא בְּשִׁבִיל הַתְּכָלִית הָאֲחֵרוֹנָה,
שֶׁמֶרְגִיל עֲצָמוֹ מִנְּעוּרָיו לְהִסְתַּכֵּל עַל קִצּוֹ וְסוּפוֹ
הָאֲחֵרוֹן, וּמַה יַעֲשֶׂה לְיוֹם פְּקוּדָה, וְכִמּוֹ שֶׁכְּתוּב (קֹהֶלֶת
יב, א) "וַיִּזְכֹּר אֶת בּוֹרְאֵיךָ בַּיּוֹם בְּחוֹלְתֶיךָ", וְכִמּוֹ
שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבָרְכָה (קֹהֶלֶת רַבָּה, פְּרָשָׁה יב):
'בּוֹרְאֵךְ בְּאֶרֶץ בּוֹרְךָ' וְכוּ', וְכִמּוֹ שֶׁכְּתוּב (קֹהֶלֶת ב, יד):
"הַחֲכָם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ", שֶׁבְּרֹאשִׁית עוֹלָמוֹ רוֹאֶה מַה
יְהִי בְּסוּפוֹ וְכוּ', וְכָל תְּשׁוּקָתוֹ וְרָצוֹנוֹ לְהַפִּיר אֶת
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּאֵמַת, וְלִפְרֹשׁ אֶת עֲצָמוֹ מִכָּל הַתְּאֻוֹת
הָרְעוּת, וְלִזְכּוֹת לְחֲטָף טוֹב כָּל יָמָיו בְּשִׁבִיל תְּכָלִיתוֹ
הַנְּצַחִית. וְזֶה לְהַפֵּךְ, מִשִּׁים כָּל מַגְמַתוֹ וְרָצוֹנוֹ לְתְּאֻוֹת
עוֹלָם הַזֶּה וְשִׁרִירוֹת לְבוֹ הָרְעָה, וּבְדֶרֶךְ שְׂאֲדָם רוּצָה
לִילֵךְ מוֹלִיכִין אוֹתוֹ כַּנ"ל, וְכִמּוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז'ל
(יוֹמָא לח): 'הֵבֵא לְטָהָר מְסִיעֵין לוֹ, הֵבֵא לְטָמֵא
פּוֹתְחִין לוֹ'. וְאֵזִי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְזַמֵּין לְכָל אֶחָד סְבוּת

וּסְבָרוֹת וְחֻכְמוֹת בְּדַעְתּוֹ שְׂיוּכַל לַעֲשׂוֹת כְּרָצוֹנוֹ, עַד
 שֵׁשׁ לוֹ כַּח לְהַחֲלִיק וְהַכּוֹפֵר וְכוּ', לֹא־מֵר סְבָרוֹת
 וְחֻכְמוֹת שֶׁל הֶבֶל לְהַטְעוֹת עֲצָמוֹ אוֹ אֶת אֲחֵרִים מִן
 הָאֱמֶת, וְלֹא־מֵר שֶׁהָאֱמֶת אִתּוֹ, אֲבָל הָאֱמֶת עַד לַעֲצָמוֹ,
 וְהַחֲפִץ בְּאֱמֶת רוֹאֶה הֵיכֵן הָאֱמֶת לְאֱמֶתוֹ.

וְעַל־כֵּן מִי הַחֲפִץ בַּחַיִּים, וְרוֹצֵה לְשׁוּב בְּאֱמֶת
 אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ צָרִיף שְׂיַדַע שְׂיִהְיֶה לוֹ נְסִיוֹנוֹת רַבִּים,
 וּבְפָרֵט אֹדוֹת עֲנִין הַבְּחִירָה וְהַנְּסִיוֹן הַנַּ"ל, שֶׁבְּכָל
 פַּעַם יִפֹּל בְּדַעְתּוֹ, כִּי יֵרָאֶה כִּי דָרָךְ רִשְׁעִים צָלְחָה
 וְהֵינְרָאִים וְהַכְּשָׁרִים הֵם בְּשִׁפְלוֹת נוֹרְאָה וְכוּ', וְכֵן
 אֲפֹלוֹ כְּשֶׁכָּבַר נִסְכָּם בְּדַעְתּוֹ לֹא לְהִסְתַּכֵּל עַל כָּל אֵלוֹ
 הַבְּלָבוּלִים וְהַקְטָנוֹת וְהִירִידוֹת שְׁעוֹבְרִים עָלָיו וְכוּ',
 צָרִיף שְׂיַדַע שֶׁבְּכָל פַּעַם יִתְחַדֵּשׁ אֲצִלוֹ יִצְרוּ הָרַע
 בְּקִשְׁיוֹת וּבִסְפָקוֹת וּבְלָבוּלִים שׁוֹנִים וְכוּ', וְהַמְלַחֲמָה
 תִּהְיֶה עָלָיו בְּכָל יוֹם וְיוֹם מִחֲדָשׁ, אִם לֹא שְׂיִלֵּךְ בְּדָרָךְ
 וְעֵצָה הַנוֹרְאָה שֶׁגָּלָה לָנוּ רַבְּנוֹ ז"ל (שִׁיחוֹת־הַר"ן, סִימָן
 כו) מִמַּעַלֶּת הַשְּׂכָחָה, לְשִׁכַּח כָּל הָעוֹבֵר עָלָיו, וְאֲפֹלוֹ
 כְּשֶׁכָּבַר עָשָׂה עַד עַכְשָׁו מַה שֶׁעָשָׂה וְכוּ', וְאֲפֹלוֹ אִם
 כָּבַר הַתְּחִיל הַתְּחַלָּה זֶה בְּעֲצָמָה כְּמָה וְכְמָה פְּעָמִים
 וְכוּ', אֶף־עַל־פִּי־כֵן הַהִכְרַח לְשִׁכַּח כָּל הָעֹבֵר וְלְהַתְּחִיל
 מִחֲדָשׁ, אִזְ דִּיקָא יִזְכָּה לְהַצְלִיחַ דְּרַכּוֹ, כִּי הָעֶקֶר לְשִׁכַּח

תמיד העבר, ולהתחיל מחדש שכל זה תלוי באמונה
 אמיתית, אשר מלא כל הארץ כבודו, ואיהו ממלא כל
 עלמין וסובב כל עלמין ובתוף כל עלמין וכו', אין
 שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, דומם, צומח, חי,
 מדבר הכל לכל עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך
 ממש, שנתלבש עצמו בלבוש הזה, אז דיקא יזכה
 להאריך אפו על כל מה שעובר עליו, ויגדל ויצמח
 בעבודתו יתברך, וכבר לא תבלבלהו שום ברִיה, כי
 אמונה זה סדר זרעים, כמו שאמרו חז"ל (שבת לא.)
 כמו שפרש רבנו ז"ל (בלקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן קנה),
 כי על-ידי אמונה זוכים לאריכות אפים, להאריך אפו
 על כל מה שעובר עליו מבית ומבחוץ, ויכול לזכות
 לעבר על הכל וכו', עין שם.

וצריך כל אחד להרגיל את עצמו לילך במדת
 ארך אפים שהיא מדתו יתברך, הינו לבלי לבלבל
 דעתו משום דבר שבעולם, יהיה איך שיהיה, ואפלו
 אם יתחילו לרדף אותו, ויתפשטו עליו המניעות
 והתקירות והספקות והבלבולים, צריך שידע כי הכל
 למען בחירתו, כי כשרואה האדם שהמניעות
 מתפשטות ומתגברות כנגדו מאד מאד למנעו מדרך
 האמת, ובפרט על-ידי רבוי המחלקת וכו', צריך

לידע שהכל נמשך מחמת פגם הברית, שעל זה נאמר
 (משלי יב, ט): "כל באיה לא ישובון, ולא ישיגו
 אורחות חיים", חס ושלום, על-כן רוצים למנעו
 מדרך החיים בכמה מיני פתויים והסתות ודברי
 חלקלקות בלי שעור, וכשרואים שאינם יכולים
 למנעו על-ידי-זה גם-כן הם עומדים כנגדו בזרוע
 ביד רמה במחלקת ובזיונות וכו' למנעו, במצוי עכשו
 בעוונותינו הרבים, ואז אין תקנה לזה, כי אם מסירת
 נפש ממש, שצריך לישוב דעתו, הלא אני יודע האמת
 לאמתה, שפונתי רצויה לשמים באמת, ואם מעשי
 אינם עולים יפה כראוי, הלא החולקים אינם חולקים
 על מעשי שאינם יפים כראוי, כי אם על מעט מעשי
 הטובים שאני חותר ומתיגע עדין להתקרב לאנשי
 אמת ולהתפלל בכונה וכו'. והם עומדים נגדי לבלעני
 חנם, חס ושלום, וגרועים יותר מרוצחי נפשות,
 כמאמרם ז"ל (מדרש תנחומא, פרשת פינחס) 'והמתטיאו
 קשה מן ההורגו'; על-כן אני מחיב למסור נפשי, כי
 הלא אני יהודי, וזה ידוע שאפלו הגרוע שב ישראל
 מרצה למסור נפשו וגופו ופרנסתו בשביל האמת
 בשביל קדשתו יתברך ויעבר עלי מה. אני יודע
 ומאמין שכל המניעות אלו באות עלי רק בשביל פגם
 הברית שהוא אחד משלשה דברים שצריך האדם

למסר נפשו עליהם, גמצא, שכל זה שלח עלי השם
 יתברך לטובתי ותקנתי, כי זה עקר תשובתי ותקוני,
 כי עקר התשובה והתקון על פגם הברית הוא מסירות
 נפש, ובודאי אם יתגבר לשבר כל המניעות בכל כחו
 בבחינת מסירת נפש, בודאי יזכה על-ידי-זה, להשיג
 ארחות חיים אפלו אם פגם כמו שפגם בפגם הברית,
 חס ושלום, כי זה עקר תקונו כשיעמד בנסיון נגד
 החולקים והמונעים, ועל-כן מכל מה שעובר עליו
 יברח רק אל הצדיק האמת, ויתמיד בתורה בתשוקה
 חדשה.

כי יש בענין זה מלחמה גדולה ועצומה שהוא
 בחינת כלל המלחמה שיש לאדם בזה העולם, כי
 האדם לא נברא כי אם בשביל זה, כדי שיכלל
 באחדותו יתברך ברצוא ושוב, שעל-ידי-זה יזכה
 להכיר ולידע אותו יתברך שכל הבריאה היתה
 בשביל זה 'בגין דישתמודעין ליה' (בא מב:), כמו
 שמוכא בזהר הקדוש. אבל חיזו דהאי עלמא
 משתטח כנגד עיני האדם, ואינו מניח אותו להתבטל,
 ובשביל זה באים כל היסורין על האדם בזה העולם
 שהוא מלא יסורים, והכל כדי שעל-ידי היסורים
 יברח אל התכלית, אבל אפלו מי שזוכה לאיזה

בְּחִינַת בְּטוּל, מִתְגַּבְּרִים עָלָיו הַמוֹנְעִים וְהַיִּסּוּרִים
אֲחֵר־כֶּף בְּיֹתֵר כְּדֶרֶךְ שְׁנֵי אַנְשִׁים הַנִּלְחָמִים זֶה עִם זֶה
וְכוֹי, וְעַקֵּר הַנְּחֻמָּה עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה שְׂמִמְשִׁיכִין. אָבֵל
לְאוּ כָּל אָדָם זוֹכֵה לְזֶה, וְכַמוֹכֵן בְּלִקּוּטֵי־מוֹהַר"ן (חֶלֶק
א', סִימָן סה), שְׂמִבִּיא הַפְּסוּק (תְּהִלִּים מ, ה): "אֲשֶׁר־י
הַגֶּבֶר" וְכוֹי, אֲשֶׁר־י וְדָאֵי כִּי לְאוּ כָּל אָדָם זוֹכֵה לְזֶה.
וְעַל־כֵּן עַקֵּר הַתְּקוּן עַל־יְדֵי הַצְּדִיק שֶׁיִּכּוֹל לְהִבִּיא אֶת
כָּל אֶחָד אֶל הַתְּכֵלִית. כִּי הוּא מִמְשִׁיף בְּכָל פַּעַם תּוֹרָה
נִפְלְאָה בְּחִינַת 'אוֹלְפָן חֲדָת' (תְּרַגּוּם יִשְׁעִיָּה יב, ד),
עַל־יְדֵי גְדֹל עֵצִים הַיִּסּוּרִים שְׂמִקְבֵּל עַל עֲצָמוֹ בְּכָל
פַּעַם בְּשָׁבִיל יִשְׂרָאֵל, עַד שְׂמִמְשִׁיף בְּכָל פַּעַם בְּשָׁבִיל
יִשְׂרָאֵל חֲדוּשֵׁי תּוֹרָה נִפְלְאִים כְּאֵלֶּה, עַד שְׂמֵאִיר בְּלֵב
כָּל אֶחָד אֶפְלוֹ בְּפָחוֹת שְׂבִפְחוּתִים אִיזוֹ הַתְּנוּצָצוֹת
וְזִרְיחוֹת מִהֲרָשִׁימוֹ שֶׁל הַבְּטוּל, עַד שֶׁיִּכּוֹל גַּם הַפָּחוֹת
לְבַטֵּל עֲצָמוֹ בְּרִצּוֹא וְשׁוּב, עַד שֶׁיִּתְנוּצֵץ וְיִזְרַח גַּם
בְּדַעְתּוֹ הַתְּנוּצָצוֹת אֶלְקוּתוֹ יִתְכַּרֵּךְ וְגִדְלַת הַתּוֹרָה
וְהַצְּדִיקִים, וְזֶה עַקֵּר הַנְּחֻמָּה מִכָּל הַצְּרוּת. וְעַל־יְדֵי־זֶה
יְכוֹל לְחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ גַּם הוּא כְּנֶגֶד כָּל חִיזוֹ דֵּהֲאִי
עֲלָמָא הַמְּשַׁתְּחִים לְפָנָיו בְּכָל עֵת בְּיֹתֵר וְיֹתֵר, כְּמוֹ
שְׂאֲמְרוּ רַבּוּתֵינוּ, זְכָרוֹנָם לְבָרְכָה (סֵפֶה נב.): 'כָּל הַגְּדוֹל
מִחֲבָרוֹ יִצְרוֹ גְדוֹל מִמֶּנּוּ' וְכוֹי, וּבְכָל יוֹם וְיוֹם יִצְרוֹ
שֶׁל אָדָם מִתְגַּבֵּר עָלָיו וְאֵלְמָלָא הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא

עוֹזְרוּ וְכוּ'; וְעַקֵּר הָעֶזְרָה וְהִישׁוּעָה הוּא עַל־יַדֵּי צַדִּיקִי
אָמַת שָׁהֶם בְּחִינַת 'מַעֲיָנִי הִישׁוּעָה', בְּחִינַת מַעֲיָן
הַמִּתְגַּבֵּר וְנָהָר שְׁאִינוּ פּוֹסֵק, שָׁהֶם עוֹזְרִים בְּכָל עַת
עַל־יַדֵּי נִפְלְאוֹת חֲדוּשֵׁי תוֹרָתָם נֶגֶד כָּל הַקָּמִים
וּמִשְׁתַּטְּחִים עֲלֵיהֶם מְכַל צַד בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחַנִּיּוֹת.

וְזֶה (יִשְׁעִיָּה נֹא, יב): "אֲנֹכִי אֲנֹכִי הוּא מִנְחַמְכֶם מִי
אֶת וַתִּירָאִי מֵאֲנוּשׁ יָמוֹת" וְכוּ', כִּי עַקֵּר הַנְּחָמָה הוּא
"אֲנֹכִי אֲנֹכִי", שֶׁהוּא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֶצְמוֹ שֶׁשֵּׁם
נִכְלָלִין בְּעַת הַבְּטוּל. וְהַצַּדִּיק בְּגִדְל כַּחוֹ מִמְּשִׁיף
הַתְּנוּצָצוֹת אֱלֻקוֹתוֹ גַּם עָלִינוּ בְּחִשְׁכַת הַגְּלוּת הַמְּרָה
הַזֶּה, עַד שְׁשׁוּמְעִין וּמְרַגִּישִׁין בְּלֵב נְעִימַת אֲמַתָּתוֹ כָּל
חַד כְּפוּם מֵה דְמִשְׁעַר בְּלִבִּיהָ, שְׁזֵהוּ בְּחִינַת "אֲנֹכִי
אֲנֹכִי", שֶׁהוּא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֶצְמוֹ שֶׁהוּא עַקֵּר
הַנְּחָמָה, כִּי שֵׁם כָּלוּ טוֹב, כָּלוּ אֶחָד, וְהַכֹּל מִתְהַפֵּף
לְטוֹבָה שָׁם. וְזֶה "מִי אֶת וַתִּירָאִי מֵאֲנוּשׁ יָמוֹת" וְכוּ',
כִּי עַקֵּר הַנְּחָמָה מֵהִיסוּרִים וְהַצָּרוֹת הוּא הַתּוֹרָה
שְׁמִמְשִׁיכִין מֵהַזְּרִיחָה, אֲבָל צָרִיכִין לָזֶה הַתְּגַבְרוּת
גְּדוֹלָה, כִּי לֹא כָּל אָדָם זוֹכֶה לָזֶה. כִּי בְּרַב בְּנֵי־אָדָם
מִתְגַּבְּרִין הִיסוּרִין וְהַמוֹנְעִים אַחֲר־כֶּף כָּל־כֶּף, עַד
שֶׁמִּבְּלָבָלִים אוֹתָם בְּיוֹתֵר וְיוֹתֵר, עַד שֶׁיֵּשׁ שְׁמִתְרַחֲקִים
בְּיוֹתֵר עַל־יַדֵּי הִיסוּרִין, כְּמוֹ שְׁכַתוּב (מְשָׁלִי י, כט):

"ומחמה לפעלי און", כמו שפרש רש"י שם, וכמו
 שפתוב (ישעיה א, ה): "על מה תכו עוד תוסיפו סרה"
 וכו'. אבל עקר הבלבול נמשך רק מבני-אדם
 המונעים שהם מדיחים בדבריהם הרעים מן האמת,
 ועל-ידי-זה אין מועילים גם היסורים לשוב על ידם
 להשם יתברך. וכמו שאמר רבנו ז"ל: 'בני-אדם הם
 מונעים גדולים יותר מהיצר הרע בעצמו', עין שם;
 וזה מה דאיתא בכל הספרים, שהיסורים מהבעל
 בחירה שהוא האדם קשים מהכל, כי מכל היסורים
 יכולים לנחם את עצמו על-ידי שמסתכלים על
 התכלית ברצוא ושוב, עד שזוכין להמשיך תורה
 משם שהיא עקר הנחמה, ואפלו שאינו בר הכי הוא
 מתנחם על-ידי רבו הצדיק וחבריו הגדולים ממנו
 שמאירים בו דברי אמת הנמשכין מבחינת הבטול,
 שעל-ידי-זה יכולין הכל להתנחם ולהושע מכל
 הצרות, כי הצדיק הוא בחינת מעיני הישועה, שיכול
 להושיע תמיד בכל מה שעובר על האדם. אבל עקר
 הצרה ביותר, חס ושלום, הוא על-ידי בני-אדם,
 כשהם קמים כנגד מי שרוצה להמלט על נפשו
 ולברח אל התכלית, וכשהם עומדים כנגדו בכמה
 מיני מניעות והסתות ופתויים ובכמה וכמה מיני
 ליצנות ודברי חלקלקות וכו', זה קשה ביותר מן

הכל, אֲבָל כִּשְׁהוּא חֶזֶק בְּדַעְתּוֹ וַיִּוְדַע הָאֱמֶת לְאֱמֶתָהּ, אֵינוֹ מִתְיָרָא גַם מִבְּנֵי-אָדָם כָּלֵל, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (תהלים קיח, ו): "ה' לִי לֹא אֵיֶרָא מֶה יַעֲשֶׂה לִי אָדָם", וְזֶהוּ "אֲנֹכִי אֲנֹכִי מִנְחַמְכֶם מִי אֵת וַתִּירָאִי מֵאֲנוּשׁ יָמוּת" וְכוּ', "מִי אֵת" דִּיקָא בְּחִינַת בְּטוּל, עַד שֶׁלֹּא תִדַע מַעֲצָמָה כָּלֵל "מִי אֵת", וְהִבֵּן. זֶהוּ "מִי אֵת וַתִּירָאִי מֵאֲנוּשׁ יָמוּת", כִּי מֵאַחַר שֶׁאֵתָהּ מְכוּוֹן רַק בְּשִׁבִיל הַתְּכָלִית הַנִּצְחִית, אֵיךְ יוּכַל לְמוֹנְעָה שׁוֹם אָדָם הַמוּכָן לְמִיתָה, אֲשֶׁר יָמִיו כְּצֵל עוֹבֵר, כִּי עֵקֶר הַיִּסּוּרִין שֶׁיֵּשׁ מִבְּנֵי-אָדָם בְּיֹתֵר הוּא מִחֲמַת שֶׁהֵם יְכוּלִים לְבַלְבֵּל דַּעַת הָאָדָם לְדַחוּתוֹ מִן הָאֱמֶת, חֶסֶם וְשָׁלוֹם. אֲבָל מִי שֶׁמְכוּוֹן דַּעְתּוֹ אֶל הַתְּכָלִית בְּאֱמֶת לְאֱמֶתוֹ, אֲזִי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ מְנַחֵם אוֹתוֹ בְּבְחִינַת: "אֲנֹכִי אֲנֹכִי מִנְחַמְכֶם מִי אֵת וַתִּירָאִי מֵאֲנוּשׁ יָמוּת" וְכוּ', "כִּי כָל הַבֶּשֶׂר חֲצִיר" וְכוּ' "וּדְבַר אֱלֹקֵינוּ יָקוּם לְעוֹלָם". וְכֵן זֶה אֵי אֶפְשָׁר לְבַאֵר בְּכֶתֶב.

וְזֶהוּ (דְּבָרִים כ, ג): "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתֶּם קְרֹבִים הַיּוֹם לְמַלְחָמָה עַל אִיְבֵיכֶם אֵל יִרְךָ לְבַבְכֶם אֵל תִּירָאוּ וְאֵל תַּעֲרִצוּ מִפְּנֵיהֶם" וְכוּ', וְדַרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֹנָם לְבִרְכָה (עֵין סוּטָה מ.ב.): אֲפֹלוּ אֵין בְּכֶם אֵלָא זְכוּת 'שְׁמַע יִשְׂרָאֵל' וְכוּ', הֵינּוּ כַּנִּל, כִּי עֵקֶר הַפֶּחַד מִפְּנֵי

הַשׁוֹנֵא הַבֶּן אָדָם שֶׁהוּא בֹעַל בְּחִירָה, הוּא רַק מַחֲמַת שֵׁשׁ לוֹ כַח לְהַטּוֹת, חֵס וְשָׁלוֹם, דַּעַת הָאָדָם מִן הָאֵמֶת, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִפֹּל בְּיָדוֹ, חֵס וְשָׁלוֹם. אָבֵל מִי שֶׁהוּא חֹזֵק בְּאֵמֶת וּמְסַתְּפֵל תָּמִיד בְּכָל עֵת עַל הַתְּכַלִּית הַנִּצְחִית, עַד שֶׁאֵין שׁוֹם אָדָם יְכוּל לְהַטּוֹתוֹ מִן הָאֵמֶת לְאֵמֶתָהּ, הוּא אֵינוֹ מִתְיָרָא מִשׁוֹם אָדָם בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קיח, ו): "ה' לִי לֹא אֵירָא מֶה יַעֲשֶׂה לִי אָדָם", כִּי בְּאֵמֶת עַל-פִּי פִּשְׁטוֹ קָשָׁה לְהַבִּין עֲנִין זֶה מֶה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל, שֶׁמִּבְּעַל בְּחִירָה קָשָׁה לְהַנְצִיל יוֹתֵר מִחַיּוֹת רְעוּת, וְכַמְבָּאָר בְּזוֹהַר הַקְּדוֹשׁ פְּרָשַׁת וַיֵּשֶׁב בְּאֲרִיכוֹת עֲנִין זֶה (פָּדָף קפ"ה), וּמֵבִיא שֵׁם: מִכָּאֵן אָמְרוּ יִפֹּל בַּר נֶשׁ גִּרְמִיָּה לְאִשָּׁא אוֹ לְגוֹבָא דְנַחֲשִׁין וְעַקְרָבִין וְלֹא יִתְמַסֵּר בְּיָדָא דְשִׁנְאוֹי וְכוּ', אָבֵל בֵּינָן דִּיתְמַסֵּר בְּיָדָא דְשִׁנְאוֹי זַעֲרִין אֵינוֹן דִּיכְלִין לְאִשְׁתּוֹבָא וְכוּ'. וְלְכַאוּרָה אֵינוֹ מוֹבָן כָּלֵל הֵלֵא לְפִי הַדַּעַת הַפִּשְׁטָה נִרְאָה שֶׁאֲרִיּוֹת וּנְחָשִׁים הֵם מוֹעֲדִין יוֹתֵר לְהַזִּיק מֵאָדָם, וְאִם הָאָדָם בְּטוּחַ בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיַּעֲשֶׂה לוֹ נֶס וַיִּצְלִיחֵהוּ מִגּוֹב אֲרִיּוֹת, מִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁיִּבְטַח בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּצְלִיחֵהוּ מִבְּנֵי-אָדָם שֶׁאֵין מִזִּיקִים כָּל-כָּף כְּמוֹ אֲרִיּוֹת וּנְמָרִים! אֵךְ עַקֵּר הַפְּחַד מִבְּנֵי-אָדָם הוּא מַחֲמַת עֲנִין הַנ"ל, כִּי לְבָרַח מֵהִיסּוּרִים אֵי אִפְשָׁר, כִּי אִם עַל-יְדֵי שֶׁמְסַתְּפִין עַל הַתְּכַלִּית,

אֲבָל יֵשׁ בְּעֵינַי זֶה מִלְחָמָה גְּדוֹלָה. כִּי לְפַעְמִים
 מִתְגַּבְּרִים, חֵס וְשְׁלוֹם, הַיְסוּרִים פַּעַם אַחַר פַּעַם כַּמָּה
 פַּעְמִים עַד שֶׁקָּשָׁה לוֹ לַעֲמֹד בַּנְּסִיּוֹן לְקַבֵּל הַכֹּל
 בְּאַהֲבָה כְּרֹאֵי, וְלִידַע וְלְהֶאֱמִין שֶׁהַכֹּל לְטוֹבֹתוֹ
 הַנְּצַחִית. וְכַמוֹ-כֵּן הוּא בְּכָל עֲנִינֵי הַמְּנִיעוֹת
 וְהַבְּלוּלִים שֵׁשׁ לְאָדָם מֵעֲבוֹדַת הַבּוֹרָא יִתְבַּרֵךְ, שְׁנֵה
 עֵקֶר יְסוּרֵי הָאָדָם, וְכִשְׁמִתְגַּבֵּר עֲלֵיהֶם לְפַעְמִים עַל-יְדֵי
 שְׁמִסְתַּכְּלִים עַל הַתַּכְּלִית, אֲבָל אַחֲר־כֵּן מִתְגַּבְּרִים עוֹד
 יוֹתֵר וְיוֹתֵר וְכֵן בְּכָל פַּעַם.

וּבְזֶה נִכְשַׁל אִיּוֹב כְּשֶׁבָּאוּ עָלָיו הַיְסוּרִים, שֶׁאֵף-
 עַל-פִּי שֶׁבְּתַחֲלָה עָמַד בַּנְּסִיּוֹן כְּשֶׁנִּלְקַחָה כָּל עֲשִׂירוֹתָיו
 וּבָנָיו וְכו', רַחֲמָנָא לְצַלָּן, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (אִיּוֹב א, כא):
 "יְהִי שֵׁם ה' מְבֹרָךְ", בְּכָל זֹאת לֹא חָטָא אִיּוֹב וְכו',
 וְאַפְלוּ אַחֲר־כֵּן כְּשֶׁהִתְגַּבֵּר עָלָיו הַשָּׁטָן בְּיוֹתֵר וְקָטְרַג
 עָלָיו כָּל-כֵּן עַד שֶׁנִּתְּנָה לוֹ רְשׁוּת לְהַכּוֹתוֹ בְּגוּפוֹ
 בְּיְסוּרֵי קָשִׁים בְּשַׁחִין רַע וְכו', אֵף-עַל-פִּי-כֵן בְּתַחֲלָה
 עָמַד בַּנְּסִיּוֹן קָצֵת, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (שֵׁם, פְּסוּק כב): "בְּכָל
 זֹאת לֹא חָטָא אִיּוֹב בְּשִׁפְתָיו", אֲבָל אַחֲר־כֵּן הִתְגַּרָּה
 בּוֹ הַבַּעַל-דָּבָר כָּל-כֵּן, עַד שֶׁהִסִּיתוֹ עַל-יְדֵי הַתְּקַף
 הַיְסוּרִים, עַד שֶׁהִטִּיחַ דְּבָרִים כָּלפִּי מַעְלָה, וְזֶה
 שֶׁפָּתוּב: "אַחֲרֵי כֵן פָּתַח אִיּוֹב אֶת פִּיהוּ", 'אַחֲרֵי-כֵן'

דִּיקָא, הִינּוּ אַחַר שֶׁשָּׁב מִהַבְּטוּל כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁבְּכָל
 פְּעַם הִתְגַּבְּרוּ עָלָיו הַיְסוּרִים בְּיֹתֵר, וְכַמוֹ-כֵן הִתְגַּרְהָ
 בּוֹ הַשֵּׁטֶן הַמְּסִית בְּיֹתֵר עַד שֶׁלֹּא עָמַד בְּנִסְיוֹן וּפְתַח
 אֶת פִּיו וְכוּ', וּבִשְׁבִיל זֶה הַיְסוּרִין שֵׁשׁ מִבְּנֵי-אָדָם
 הַשּׁוֹנְאִים קָשִׁים בְּיֹתֵר מִשָּׂאָר כָּל מִינֵי יְסוּרִים, כִּי שֵׁם
 הַמְּלַחְמָה חֲזָקָה בְּיֹתֵר; כִּי בִשָּׂאָר מִינֵי יְסוּרִים
 וּמְנִיעוֹת אַף-עַל-פִּי שֶׁהִיא מְלַחְמָה גְּדוּלָּה, אַף-עַל-
 פִּי-כֵן יָכוֹל לְחַזֵּק דַּעְתּוֹ וּלְהַסְתַּכֵּל עַל הַתְּכָלִית פְּעַם
 אַחַר פְּעַם עַד שִׁיזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ חֲדוּשֵׁי תוֹרָה בְּכָל פְּעַם
 לְנַחֵם אֶת עֲצָמוֹ עַד שִׁיבְטֵל הַיְסוּרִין, כִּי בְּזֶה בְּעֲצָמוֹ
 שֶׁמְנַחֵם עֲצָמוֹ עַל הַיְסוּרִים, עַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה לְדַחֲוֹתָם
 וּלְפַטְרָם לְגַמְרֵי; כִּי הַנִּמְשָׁךְ אַחַר הַצָּעֵר, הַצָּעֵר נִמְשָׁךְ
 אַחֲרָיו, חֵס וְשְׁלוֹם, וְלִהְפֹךְ — לְהִפָּךְ, וְאִפְלוּ מִי
 שֶׁאִינוּ בֵּר הַכִּי לְהַמְשִׁיךְ חֲדוּשֵׁי תוֹרָה בְּעֲצָמוֹ, יָכוֹל
 לְנַחֵם עֲצָמוֹ עַל-יְדֵי חֲדוּשֵׁי תוֹרָה שֶׁכָּבַר קִבֵּל מֵרַבּוֹ
 שִׁיתְּחַדְּשׁוּ אֶצְלוֹ, וְיִרְגִישׁ גְּעִימוֹת מְתִיקוֹת מְחֻדָּשׁ,
 שְׂגָם זֶה בְּכָלֵל חֲדוּשֵׁי תוֹרָה. אָבֵל כְּשֶׁעוֹמְדִים עַל
 הָאָדָם שּׁוֹנְאִים בְּנֵי אָדָם, חֵס וְשְׁלוֹם, וְעוֹשִׂים לוֹ
 יְסוּרִים, וְרוֹצִים לְהַטּוֹתוֹ מִדֶּרֶךְ הָאֱמֶת, אִזּוֹ קָשָׁה מְאֹד
 לְהַנְצִיל, מִחֲמַת שְׂאֵז קָשָׁה מְאֹד שִׁישָׂאָר חֲזָק בְּדַעְתּוֹ
 לְהַתְּחַזֵּק בְּאֱמֶת, כִּי חֵיוֹת רְעוּת וְכִיּוֹצֵא כְּשִׁקְמִים עַל
 הָאָדָם, הֵם עוֹשִׂים רַק אֶת שְׁלָהֶם, שְׁרוֹצִים לְהַזִּיק, חֵס

ושלום, אבל אינם מדברים דברי ליצנות וחלקלקות וכו' לדחותו מהשם יתברך. אבל בני-אדם השונאים עומדים על האדם ליסרו, חס ושלום, ומדברים דברי ליצנות וכפירות, כמו שפכתוב (תהלים מב, יא): "ברצח בעצמותי חרפוני צוררי באמרם אלי כל היום איה אלקיך" וכו', וכן בכמה פסוקים, ואז קשה מאד להתחזק להשאר קים באמונתו ובאמתתו. ועל-כן קשה מאד להנצל מהם, כי הם יכולים לדחות דעתו ולהטותו, עד שלא יוכל להסתפל על התכלית באמת כראוי, ועל-ידי-זה יפל בידם, חס ושלום, כי אי אפשר להנצל משום יסורים, כי אם על-ידי הסתכלות על התכלית, וכשיש יסורים משונאים, קשה ביותר להסתפל על התכלית, כי דברי מרמות שלהם מונעים ביותר מן הכל, ומחמת זה בעצמו הם יכולים להזיק יותר מחיות רעות, חס ושלום.

וזה שכתוב בדניאל ו': "והיתית אבן חדה ושמת על פס גבא וגו' די לא תשנא צבו בדניאל", ופרש רש"י שם: אם נגזר על הים שיקרע לבני ישראל ועל האש וכו', ועל האריות מהזיק לדניאל, לא התנה על זריקת אבן וזין שלא יזיק באדם, כי מן אדם קשה ביותר להנצל, כי שונאי דניאל עקר שנאתו היתה

שָׁרְצוּ לְהַטוֹתוֹ מֵהַשָּׁם יִתְבָּרַךְ לְמַנְעוֹ מִהַתְּפִלוֹת, כְּמוֹ
שִׁפְתוֹב שָׁם, וְעַל-כֵּן אִם הָיוּ הַשׁוֹנְאִים בְּעֵצָמָם עוֹשִׂים
לוֹ יִסּוּרִים בְּאַבְנִים וְחֻצִּים, הָיָה קָשָׁה בְּיוֹתֵר לְהַצִּיל
עֲצָמוֹ שְׁלֹא יִטּוּ דַעְתּוֹ וְרִצּוֹנוֹ, חֵס וְשְׁלוֹם, מִן הָאֱמֶת,
וַיִּשְׁלְטוּ בוֹ עַל-יַדֵּי-זֶה חֵס וְשְׁלוֹם, וְכִמוֹ שִׁפְרֵשׁ רִשׁ"י
עַל פְּסוּק (תהלים ה, ט): "לְמַעַן שׁוֹרְרֵי הַיִּשָּׁר לְפָנָי
דִּרְכָּךְ", וּפִרֵשׁ רִשׁ"י: לְמַעַן שׁוֹרְרֵי — עוֹיְנֵי הַמְּצַפִּים
שֶׁאֲבֹגֵד בְּךָ וְתַעֲזֹבֵנִי וְכוּ', עֵינֵי שָׁם; הֵינּוּ כַּנְּ"ל. וְגַם
אִיּוֹב שְׁלֹא עָמַד בְּנִסְיוֹן בְּיִסּוּרֵי גּוֹפוֹ הָיָה גַם-כֵּן הָעֵקֶר
מִחֲמַת מִיַּן הָאָדָם, וְהֵינּוּ אֲשֶׁתּוֹ שֶׁהִסִּיתָה אוֹתוֹ לְזֶה,
כְּמוֹ שִׁפְתוֹב שָׁם; וּבַתְּחִלָּה לֹא שָׁמַע אֵלָיָה וְהִשִּׁיב לָהּ
(איוב כ, י): "כִּדְבַר אַחַת הִנְבְּלוֹת תְּדַבְּרִי, גַּם אֶת הַטּוֹב
נִקְבַּל" וְכוּ'. וְהֵינּוּ מֵאַחַר שֶׁהִכֵּל מֵאֵת הָאֱלֹקִים אָנוּ
מְחִיבִים לְקַבֵּל הַכֹּל טוֹב וְרַע, חֵס וְשְׁלוֹם; כִּי בְּאֱמֶת
אֵין שׁוֹם רַע כָּלֵל, כִּי הַכֹּל לְטוֹבָה נִצְחִית, אֲבָל
אַחַר-כֵּן מִגְדֵּל הַיִּסּוּרִים פָּעְלוּ בוֹ דְבָרִים הָרָעִים עַד
שֶׁנִּיסַת לְדַבְּרֶיהָ וְהִטִּיחַ דְּבָרִים, כִּי בְּנֵי-אָדָם הֵם עֵקֶר
הַמוֹנְעִים בְּיוֹתֵר מִהַכֹּל כַּנְּ"ל. וּמִחֲמַת זֶה בְּעֵצָמוֹ קָשָׁה
בְּיוֹתֵר לְהִנָּצֵל מֵהֵם אִם לֹא כִּשְׁהוּא חֹזֵק בְּדַעְתּוֹ מְאֹד
שְׁלֹא יוֹכְלוּ לְהַטוֹתוֹ בְּשׁוֹם אִפְּן מִן הָאֱמֶת, אֹז בְּנִדְאֵי
יִתְגַּבֵּר עֲלֵיהֶם וְכַנְּ"ל:

וְזֶה 'שְׁמַע יִשְׂרָאֵל' אַתֶּם קָרְבִים הַיּוֹם לַמַּלְחָמָה
 עַל אוֹיְבֵיכֶם, הֵינּוּ מֵאַחַר שֵׁשׁ בָּכֶם זְכוֹת 'שְׁמַע
 יִשְׂרָאֵל', דִּהְיִינוּ אֲמוּנַת הַיְחוּד, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַבְּטוּל
 הַנִּ"ל, שׁוֹב "אַל יִרְךָ לְבַבְכֶם, אַל תִּירָאוּ וְאַל תַּעֲרִצוּ"
 וְכוּ', כִּי בּוֹדְאֵי הַבְּחִירָה חֲפָשִׁית, וּמִי שֶׁהוּא חֲזָק
 בְּדַעְתּוֹ לְהִסְתַּכֵּל תָּמִיד עַל הַתְּכָלִית הָאֲמִתִּית, וְלִזְכּוֹר
 בְּאַחֲדוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה'
 אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד", בּוֹדְאֵי אֵינן לוֹ עוֹד לְהִתְיָרָא מִשׁוּם
 אוֹיֵב וְשׁוֹנֵא, כִּי כָּלֵם יִכְרְעוּ וַיִּפְּלוּ לְפָנָיו, מֵאַחַר שֶׁהוּא
 חֲזָק בְּדַעְתּוֹ לְהִסְתַּכֵּל עַל הַתְּכָלִית הָאֲמִתִּית, אַף-עַל-
 פִּי שֶׁהַשׁוֹנֵא עוֹמֵד כְּנִגְדּוֹ לְהַטּוֹתוֹ מִזֶּה, חֵס וְשְׁלוֹם,
 וְכִמּוֹ שֶׁאָמַר דָּוִד לְגִלְיָת (שְׁמוּאֵל-א יז, מה): "אַתָּה בָּא
 אֵלַי בְּחָרֵב וּבְחִנִּית וְכוּ', וְאַנְכִי בָּא אֵלֶיךָ בְּשֵׁם ה'
 צְבָאוֹת אֱלֹהֵי מַעֲרֻכּוֹת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חִרְפָּתָ", הֵינּוּ
 כַּנִּ"ל. וְכִמּוֹ שֶׁכְּתוּב בְּזִהַר הַקְּדוּשׁ (עֵין ח"ג ערב.),
 שֶׁהַחֲמֻשָּׁה חֲלוּקֵי אַבְנִים שֶׁלְקַח דָּוִד הֵן חֲמֵשׁ תְּבוֹת
 'שְׁמַע יִשְׂרָאֵל' וְכוּ', וְכִלְלֵם בְּאַחַד וְכוּ', עֵין שָׁם; הֵינּוּ
 כַּנִּ"ל, שֶׁקֶשֶׁר עֲצָמוֹ בְּאֲמוּנַת הַיְחוּד וְנִכְלָל בְּאַחֲדוּתוֹ
 יִתְבָּרַךְ בְּבְחִינַת בְּטוּל, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִצַּח אֶת גִּלְיָת,
 שֶׁכָּל מַלְחָמָתוֹ נִגַּד יִשְׂרָאֵל הֵיְתָה לְדַחוּתָם, חֵס וְשְׁלוֹם,
 מִהָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: "וַיִּתְיַצַּב אַרְבָּעִים
 יוֹם" לְבִטְלָם מִקְרִיאַת שְׁמַע, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ

ו"ל. וְעַל-כֵּן הָיָה בְּאֵמֶת קָשָׁה מְאֹד לְהַנְצִיל מִמֶּנּוּ, כִּי
 מִבְּעַל בְּחִירָה קָשָׁה מְאֹד לְהַנְצִיל, עַד שְׁאִפְלוּ שְׂאוּל
 הַמֶּלֶךְ וְכָל גְּבוּרֵי יִשְׂרָאֵל הָיוּ מִתְּיָרָאִים מִמֶּנּוּ, אֲבָל
 דָּוִד הַמֶּלֶךְ הָיָה גְּבוּר כָּל-כָּף, עַד שֶׁהָיָה חֹזֵק בְּדַעְתּוֹ,
 שְׁאִפְלוּ אִם יַעֲמֵד גְּלִית כְּנַגְדּוֹ בְּכָל תַּקְּףָה גְּבוּרָתוֹ הִרְעָה
 וּבְכָל מִינֵי כְּלֵי זִינ, אַף-עַל-פִּי-כֵן לֹא יָפַל בְּדַעְתּוֹ,
 וַיְהִיָּה חֹזֵק בְּעַנְיָן הַבְּטוּל אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, עַל-כֵּן חָגַר
 מִתְּנָיו לְהִלָּחֵם כְּנַגְדּוֹ בְּשֵׁם ה', עַד שֶׁנִּצְחָה וְהַפִּילוּ
 תַּחְתָּיו בְּאֵמֶת עַל-יְדֵי-זֶה וְכַנ"ל. וְזֶה שְׂמוּבָא בַּזְהַר
 הַנ"ל, אֲבָל כִּיּוֹן דִּיתְמַסֵּר בְּיָדָא דְשִׁנְאָוִי זְעִירִין אֵינוֹן
 דִּיכְלִין לְאִישׁתִּזְבָּא, עֵינ שָׁם. נִמְצָא שְׂמִבְּאָר שָׁם,
 שְׁנִמְצָאִים בְּעַלֵּי כַח שְׂיִכּוּלִים לְהַנְצִיל גַּם מִשְׁוֹנָאִים
 בְּנֵי-אָדָם, רַק שְׁזַעֲרִין אֵינוֹן, כִּי בְּוֵדָאֵי בְּעַלֵּי כַח כְּמוֹ
 דָּוִד הַמֶּלֶךְ יָכוֹל לְהַנְצִיל גַּם מִשְׁוֹנָא בְּעַל בְּחִירָה וְכַנ"ל,
 מֵאַחַר שֶׁהוּא חֹזֵק בְּדַעְתּוֹ כַּנ"ל, וְכֵן כָּל מִי שֶׁנִּלְוֶה
 וְנִסְמָךְ עַל צְדִיק בְּעַל כַח כְּזֶה, אֵינוֹ מִתְּיָרָא מִשׁוּם
 שׁוֹנָא בְּעוֹלָם, כִּי כְּמוֹ שְׁדוּד הַצִּיל אֹז בְּכַחוֹ אֶת כָּל
 יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ-כֵן הוּא בְּכָל דּוֹר וְדוֹר, שֶׁהַצְּדִיק הָאֵמֶת
 שֶׁהוּא בְּעַל כַח גָּדוֹל, יָכוֹל לְהַצִּיל אֶת כָּל הַנְּלוּיִם
 אֵלָיו בְּאֵמֶת מְכַל שׁוֹנָאֵיהֶם וְרוּדְפֵיהֶם, כִּי אֵין הַשֵּׁם
 יִתְבָּרֵךְ שׁוֹלֵחַ עַל שׁוּם אָדָם מְנִיעוֹת שְׁלֹא יוּכַל לַעֲמֹד
 בָּהֶם כְּמִבְּאָר בְּדַבְּרֵינוּ כְּפֹה פְּעָמִים. וְכֵן מִפְּרָשׁ

בְּיַרְמְיָהּ, פָּרַק כ': "כִּי שָׁמַעְתִּי דְבַת רַבִּים וְכוּ', כָּל
 אָנוּשׁ שְׁלָמִי שְׁמָרִי צִלְעֵי אוֹלֵי יַפְתָּה וְנוֹכְלָה לוֹ וְנִקְחָה
 נִקְמַתְנוּ מִמֶּנּוּ". נִמְצָא, מִפְּרֹשׁ שְׁעָקֹר צַעֲקַת יַרְמְיָה עַל
 שֶׁהֵם מִצְפִּים עָלָיו אוֹלֵי יַפְתָּה וְנוֹכְלָה לוֹ וְכוּ' הֵינּוּ
 כַּנ"ל:

וּלְבָאֵר הָעֲנָן יוֹתֵר. כִּי כָל הַיְסוּרִים שֵׁשׁ לְאָדָם,
 חֵס וְשָׁלוֹם, הַכֹּל הוּא מִחֲמַת חֲסָרוֹן הַדַּעַת, דִּהְיִינוּ
 עַל-יָדֵי שְׂאֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּכָל עֵת וְרָגַע שֶׁהַכֹּל בְּהַשְׁגָּחָה
 פְּרָטִית וְתוֹלָה בְּטַבֵּעַ, כְּמוֹ שֶׁמֵּבִיא רַבֵּנוּ ז"ל בְּלִקְוֹטֵי-
 מוֹהַר"ן חֶלֶק א', סִימָן רג, מֵאָמַר רַבּוֹתֵינוּ, זְכוּרֹנִם
 לְבִרְכָה, בְּשַׁעַה שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא זוֹכֵר אֶת בְּנָיו
 וְכוּ', כִּי מִי שִׁיּוֹדֵעַ בְּדַעַת שְׁלֵמָה שֶׁהַכֹּל מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ,
 אֵין לוֹ שׁוֹם יְסוּרִים, כִּי יוֹדֵעַ שְׁבוּדָאֵי הַכֹּל לְטוֹבָה,
 וְגַם עַל-יָדֵי-זֶה בְּעֲצָמוֹ שִׁיּוֹדֵעַ שֶׁהַכֹּל מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ,
 עַל-יָדֵי-זֶה בְּעֲצָמוֹ יָכוֹל לְבַטֵּל הַיְסוּרִים בְּכָל עֵת
 שִׁירְצָה. וְזֶה מְרָמֵז בְּדַבְּרָיו ז"ל, מֵה שֶׁכָּתַב בְּסֵפֶר
 הַמְּדוּת (בְּאוֹת דַּעַת ב) וְזוֹ לְשׁוֹנוֹ: דַּע כִּי לְפִי גִדַּל יָדִיעַת
 טְבַעֵי הָעוֹלָם, כֵּן נִמְסָר וְנִשְׁתַּעֲבַד הָעוֹלָם תַּחֲתָיו,
 וְלְפִיכֵךְ הָיוּ הָאֲרִיּוֹת נִכְנָעִים תַּחַת דְּנִיָּאל וְכוּ', עֵין שֵׁם
 הַיֵּטֵב וְכָל מֵה שֶׁכָּתוּב קִדְּם לְזֶה בְּאוֹת שֶׁלְּפָנָיו, עֵין
 שֵׁם הַיֵּטֵב, כִּי שְׁנֵי הַמְּאָמְרִים שֶׁבְּשְׁנֵי הָאוֹתִיּוֹת א' ב',

הם מקשרים ומחברים זה בזה במבאר למבין, כי
 באמת אין שום טבע, כי הטבע בעצמו הוא השגחה,
 כמו שמובא בלקוטי מוהר"ן (חלק ב', סימן יז), כי השם
 יתברך מחיה ומקים כל דבר בחכמתו, שהוא החיות
 של כל דבר, כמו שכתוב (קהלת ז, יב): "החכמה
 תחיה", וכמו שכתוב (משלי ג, יט): "ה' בחכמה יסד
 ארץ כונן שמים בתבונה בדעתו תהומות נבקעו", וזה
 שאמר רבנו ז"ל באות הנ"ל, כי הטבע מתנהג
 בידיעה והוא תחת יד הידיעה, הינו כי עקר חיות
 וקיום והנהגת הטבע של כל דבר הוא על ידי הידיעה
 שהוא חכמה ודעת הבורא יתברך שמנהיג כל דבר
 בחכמתו, כמו שכתוב (תהלים קד, כד): "כלם בחכמה
 עשית" וכנ"ל; והצדיק האמת כמו דניאל, שכל רו
 לא אגיס ליה הוא נכלל עם דעתו בודעת הבורא
 יתברך, כי זוהי שלמות הצדיקים הגדולים בני עליה,
 שהם מבטלין עצמן בכל עת עד שונכללים בדעתו
 יתברך, ועל ידי זה הם יודעים טבע של כל דבר,
 הינו שיודעים עצם חיותו של הטבע של אותו הדבר,
 שזה הדעת מחיה ומקים ומנהיג אותו הדבר, ואזי
 בודאי כפי ידיעתו זאת כן נמסר ונשתעבד העולם
 תחתיו, וזה שכתוב בדניאל (ו, כג): אלקי שלח
 מלאכיה וסגר פם אריותא וכו', כי כל דבר יש לו

מִלֶּאֱךָ הַמְּמַנָּה עָלָיו, כִּי אָפְלוּ כָּל עֹשֶׁב וְעֹשֶׁב אָמְרוּ
 רְבוּתֵינוּ ז"ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה י', סִימָן ז'): 'אֵין לָךְ כָּל
 עֹשֶׁב וְעֹשֶׁב שְׂאִין לוֹ מִלֶּאֱךָ הַמְּכַה אוֹתוֹ וְאוֹמֵר לוֹ
 גְּדֹל'; מִכָּל שֶׁכֵּן כָּל מִינֵי בְּעָלֵי חַיִּים שֶׁהֵם גְּבוּהִים
 יוֹתֵר מִצְמָחִים, בְּוֹדָאֵי כָּל בְּרִיָּה וּבְרִיָּה, מִכָּל שֶׁכֵּן כָּל
 מִין וּמִין שֶׁל בְּהֵמָה חֲזָה וְעוֹף, יֵשׁ לוֹ מִלֶּאֱךָ וְשׂוֹר
 מְמַנָּה עָלָיו, שְׂמֵשֵׁם מִקְּבֵל חַיּוֹתוֹ כְּפִי טְבָעוֹ. גִּמְצָא,
 שְׂטָבַע שֶׁל כָּל דָּבָר מִתְּנַהֵג עַל-יְדֵי הַמִּלֶּאֱךָ הַמְּמַנָּה
 עָלָיו, וְזֶה שְׂאִיתָא בְּסִפְרִים שְׂאֵלְקִים בְּגִימְטְרִיָּה
 'הֵטְבַע', כִּי אֵלְקִים בְּחִינַת מִלֶּאֱךָ שְׂנִקְרָא אֵלְקִים
 בְּמִקְרָא. שְׂהֵטְבַע מִתְּנַהֵג עַל-יְדֵי הַמִּלֶּאֱךָ הַמְּמַנָּה עַל
 כָּל דָּבָר, לְהַנְהִיגוֹ בְּטָבַע זֶה שְׂיֵשׁ לְאוֹתוֹ הַדָּבָר,
 וְהַמִּלֶּאֱכִים הֵם שְׂכֵלִיִּים כְּפִדּוּעַ. וְכִמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה
 'חֲדֵי רַבִּי שְׂמַעוֹן' (לְקוּטֵי-מִוְהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן סא), וְהֵם
 מִקְּבָלִים שְׂכֵלָם מִגְּבוּהַ מַעַל גְּבוּהַ, עַד שְׂמִקְבָּלִים
 מֵאַחַדוֹתוֹ יִתְבַּרְךָ, שְׂשֵׁם הַכֹּל בְּאַחַדוֹת בְּלֵי הַבְּדֵל,
 כְּמוֹ שְׂמוּבָא בְּאוֹת הַקְּדוּמָה שֵׁם. וְעַל-כֵּן הַצְּדִיק גְּבוּהַ
 מִהַמִּלֶּאֱכִים, כִּי גַם בְּמִלֶּאֱכִים כְּתִיב (יִחְזַקְאֵל א, יד):
 "וְהַחַיּוֹת רְצוּא וְשׂוֹב" — עַל שְׂעוּלִים וּמִתְנַשְּׂאִים
 בְּכָל פַּעַם לְשֹׂאֵב חַיּוֹתָם שֶׁהוּא הַדַּעַת מִהֵיחִיד קְדָמוֹן
 יִתְבַּרְךָ, וְהֵם שׂוֹאֲבִים דַּעְתָּם שֶׁהִיא חַיּוֹתָם מִשֵּׁם
 בְּרְצוּא וְשׂוֹב, וְעַל-יְדֵי-זֶה הֵם מְחַיִּים וּמְנַהִיגִים כָּל

דבר שהם ממנים עליו. אבל המלאכים אינם בעלי בחירה, והם מוכרחים לקבל ולשאב החיות בכל פעם כפי התמונתם, כפי מה שצריך להמשיך חיות לאותו הדבר שנתמנה עליו, ואינו יכול לשנות בעצמו כלל. אבל האדם הצדיק שהוא בעל בחירה יכול לבטל עצמו מחיזו דהאי עלמא בבחירתו, ואזי עולה למקום שעולה, ונכלל בו יתברך, ויכול לשאב משם תורה בכל פעם, שהוא החכמה והדעת שמחיה ומקים ומנהיג את כל העולם, פי באורייתא ברא קדשא בריך הוא עלמא, ואזי יכול להמשיך החיות לכל המלאכים ולכל הדברים המתנהגים על ידם כרצונו כפי התורה והדעת ששואב מהבטול. ועל-כן האדם גבה מהמלאכים ומושל עליהם, ויכול לנהג העולם כרצונו. וזה בחינת הנס של דניאל שכתב רבנו ז"ל, שהיה על-ידי שהיה יודע טבע האריה וכו', הינו כנ"ל שהיה מבטל את עצמו באור האין סוף בכל פעם, והמשיך משם דעת התורה, שמשם כל כח וחיות והנהגת האריה שהוא טבעו, כי גם המלאך שהוא השכל המנהיג את האריה בטבעו, הוא יונק ומקבל מאותיות התורה שהוא הדעת, וכמו שכתוב שם באות הקדם, שכל הנבראים מרמזים באותיות התורה וכו'. והו בחינת "אלקי שלח מלאכה וסגר פם

אֲרִיזָתָא וְכוּ'. הִינּוּ כִּי זֶה הַמְּלָאךָ בְּעֶצְמוֹ שְׁמַנְהִיג אֶת
הָאֲרִיזָה בְּטַבְעוֹ, אוֹתוֹ שְׁלַח הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְסַגֵּר
פִּיהֶם, כִּי זֶה הַמְּלָאךָ הוּא בְּחִינַת שְׁכָל פְּרָטִי שְׁמַנְהִיג
הָאֲרִיזָה בְּטַבְעוֹ. אָבֵל דְּנִיּוּאֵל בְּעֶצֶם צְדָקָתוֹ זָכָה לְשֹׂאֵב
דַּעַת גְּבוּהָ מִמֶּנּוּ, שְׁכָל דַּעַת הַמְּלָאךָ שֶׁהוּא שְׁכָל פְּרָטִי
הַזֶּה שְׁמַמְנָה עַל הָאֲרִיזָה, הוּא מְקַבֵּל וַיּוֹנֵק מִמֶּנּוּ.
עַל-כֵּן בּוֹדָאֵי הִיזָה דְּנִיּוּאֵל מוֹשֵׁל עָלָיו. וְעַל-כֵּן נִכְנָעוּ
הָאֲרִיזוֹת לְפָנָיו.

נִמְצָא, שְׁכָל מַה שֶּׁהָאָדָם מְבַטֵּל אֶת עֶצְמוֹ בּוֹ
יִתְבָּרֵךְ, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה בּוֹרַח מֵהִיסוּרִים וְשׂוֹאֵב מִשֵּׁם
תּוֹרָה, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה מִתְנַחֵם מֵהִיסוּרִים אַחֲר־כֵּף כַּנ"ל.
עַל-יְדֵי-זֶה בְּעֶצְמוֹ הוּא יָכוֹל לְבַטֵּל הִיסוּרִים לְגַמְרֵי
כַּנ"ל, כִּי הוּא מוֹשֵׁל עַל טַבַּע הִיסוּרִים בִּידִיעָתוֹ שֶׁהִיא
הַתּוֹרָה שֶׁשׂוֹאֵב מֵהַבְּטוּל וְכַנ"ל. אָבֵל לְפַעְמִים
מִתְגַּבְּרִים הִיסוּרִים כָּל-כֵּף עַד שֶׁמְבַלְבְּלִים דַּעַתוֹ, חֵס
וְשָׁלוֹם, וְאִינוּ יָכוֹל לְשֹׂאֵב הַתּוֹרָה שֶׁהִיא הַדַּעַת כְּרְאוּי,
וְאִזִּי יָכוֹלִים הִיסוּרִים לְשַׁלֵּט עָלָיו, חֵס וְשָׁלוֹם. וְעַל-כֵּן
בְּאֵמַת מְצִינוּ בַּגְּדוּלֵי הַצְּדִיקִים שֶׁהֵיוּ קוֹרְאִים אֶת
הִיסוּרִים עַל עֶצְמָם, וְאַחֲר־כֵּף מְשַׁלְּחִים אוֹתָם
כְּרִצּוֹנָם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוּרָנָם לְבָרְכָה (בְּבֹא
מְצִיעָא פּה.) עַל רַבִּי אֱלֶעָזָר בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְכֵן שִׁבַּח

רַבְּנוּ ו"ל אֶת עֲצָמוֹ בָּזָה (עַן בְּחַי־מוֹהַר"ן). וְעַל־כֵּן מִי שֵׁישׁ לוֹ יִסּוּרִים אוֹ חוּלָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, צָרִיךְ לְבֹא לְהַחֲכֵם שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֱמֵת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה, כִּי לֹא כָּל אָדָם זוֹכֵה לָזֶה לְשֵׁלֵט עַל הַטֶּבַע בִּיְדֵיעָתוֹ, וְרַק הַחֲכָם הַצַּדִּיק הָאֱמֵת שֶׁיִּכּוֹל לְבִטֵּל עֲצָמוֹ כַּנ"ל. וְעַל־כֵּן כָּל פְּעֻלוֹת הַצַּדִּיק לְבִטֵּל הַיִּסּוּרִים וְהַחֲלָאוֹת הוּא עַל־יְדֵי תַּפְלָה, כִּי עֵקֶר הַבְּטוּל הַנ"ל הוּא בְּשַׁעַת הַתַּפְלָה וְכַנ"ל. וְכֵן הֵינֵם שֶׁל דְּנִיָּאל שֶׁנִּצַּל מִגּוֹב אַרְיֹת עַל־יְדֵי עַנְיָן הַנ"ל. הַכֹּל הִיָּה עַל־יְדֵי רַבּוֹי תַּפְלוּתָיו שֶׁהִיָּה מְרַבָּה לְהַתַּפְּלֵל, עַד שֶׁאֶפְלוּ בַּעַת שֶׁמָּסְרוּ אוֹתוֹ עַל שֶׁמִּתַּפְּלֵל לַיהוָה יִתְבָּרַךְ, לֹא הִנִּיחַ אֶת מְקוֹמוֹ וְהַתַּפְּלֵל גַּם אִזּוֹ בְּמִפְרָשׁ בְּמִקְרָא, כִּי יָדַע, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהִנָּצֵל מֵהֵם, כִּי אִם עַל־יְדֵי תַּפְלָה, שֶׁהִיא עֵקֶר הַבְּטוּל כַּנ"ל.

וְעַל־כֵּן מֹשֶׁה רַבְּנוּ שֶׁהִיָּה כַּחוֹ גְּדוֹל בְּיֹתֵר מֵהַכֹּל. עַל־כֵּן מְצִינוּ בּוֹ שְׁגָם כְּלֵי זִין לֹא שָׁלְטוּ בּוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה, וּמוֹכָא בְּפִירוּשׁ רַש"י עַל פְּסוּק (שְׁמוֹת יח, ד): "וַיִּצִילֵנִי מִחֶרֶב פְּרַעֲה" — שֶׁנַּעֲשֶׂה צָוָארוֹ כְּעֵמּוֹד שֶׁל שֵׁישׁ וְלֹא שֶׁלְטָה בּוֹ הַחֶרֶב, כִּי אֶף־עַל־פִּי שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה, שֶׁמִּכְלֵי זִין שׁוֹבֵד הָאָדָם קָשָׁה לְהִנָּצֵל כַּנ"ל זְהוּ בְּשֵׁאֵר

הַצַּדִּיקִים. אֲבָל מִשֶּׁה שְׁהִיָּה גְדוֹל מִכָּל־מִן הִיָּה יָכוֹל גַּם
 אֲז לְבַטֵּל עֲצָמוּ כְּרָאוּי אֶפְלוּ כְּשֶׁעָמְדוּ עָלָיו בְּנֵי-אָדָם
 לְהַרְגוֹ עִם הַחֶרֶב. וְעַל-יְדֵי-זֶה בָּטַל גַּם הַכַּחַשׁ שֶׁל
 הַחֶרֶב שֶׁבִיד הָאָדָם וְנֹצֵל מִמֶּנּוּ. כִּי בְּוַדַּי מֵאַחַר שִׁישׁ
 כַּח כָּל-כֶּף לְאָדָם לִמְנַע מִחַמַּת שֶׁהוּא בֹעַל בְּחִירָה,
 מִכָּל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן יֵשׁ כַּח לְהָאָדָם הַצַּדִּיק לְהַנְצִיל
 מִמֶּנּוּ, כִּי מִדָּה טוֹבָה מְרַבָּה. וְהֵלֵא גַם הָאָדָם הַנְּרָדָף
 מִהַשׁוֹנֵא הוּא גַם-כֵּן בֹּעַל בְּחִירָה, רַק שֶׁעָקַר הַפֶּחַד
 הוּא מֵה שֶׁהַשׁוֹנֵא הַמוֹנֵעַ מֵתַגְבֵּר כָּל-כֶּף עַד שֶׁרוֹצֵה
 לְהַחֲלִישׁ דַּעְתּוֹ לְרַחֲקוֹ מִהָאֱמֶת וְכוּ' וְכַנ"ל. אֲבָל
 כְּשֶׁהוּא חֹזֵק בְּדַעְתּוֹ וּמִסְתַּכֵּל תָּמִיד עַל הַתְּכֵלִית לֹא
 יוֹכֵל לְעַמֵּד נִגְדוֹ שׁוֹם אוֹיֵב וְשׁוֹנֵא וְכַנ"ל.

וְיֵשׁ בְּעֵינֵינוּ זֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר. כִּי אֶפְלוּ אִם הוּא קָטָן
 בְּמַעֲלֵה מְאֹד, וְאִינוּ מַגִּיעַ לְקַרְסוּלֵי הַצַּדִּיקִים וְהִירָאִים
 הַקְּדוּמוֹנִים אֶף-עַל-פִּי-כֵן כְּנִגְדָה זֶה צָרִיף שִׁידַע שְׁבוּדַי
 לֹא יִשְׁלַח עָלָיו הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹנֵא שְׁיִהִיָּה מוֹנֵעַ כְּזֶה
 שֶׁלֹּא יוֹכֵל לְעַמֵּד נִגְדוֹ, אִם לֹא שֶׁרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁיִמּוֹת
 עַל קְדוּשַׁת הַשֵּׁם, וְהֵלֵא עַל זֶה מְרַצֵּה כָּל אֶחָד
 מִיִּשְׂרָאֵל. אֲבָל עַל-פִּי-רַב הוּא רַק נִסְיוֹן אִם יִתְחַזֵּק
 לְעַמֵּד בְּהָאֱמֶת וְהָאֱמוּנָה, וְלֹא יִפֹּל מִדַּעְתּוֹ מִחַמַּת
 הַשׁוֹנֵאִים, וְכְשֶׁהוּא חֹזֵק בְּדַעְתּוֹ כַּנ"ל, וּמִסְתַּכֵּל תָּמִיד

על התכלית, בַּוְדָאֵי יוּכַל לַעֲמֹד נֶגְדָם וְכַנּוּ"ל. וְהַעֲקָר
עַל-יְדֵי כַח הַצְדִיק הָאֵמֶת שֶׁהוּא רַבּוֹ שֶׁקֶבֶל מִמֶּנּוּ
חֲדוּשֵׁי תוֹרָה הָאֵמֶתִיִּים שְׁנִמְשָׁכִים מִהַבְטוּל הַנּוּ"ל
בְּמִדְרָגָה גְבוּהָה וְנוֹרָאָה מְאֹד, וְעַל-יְדֵי-זֶה כָּלֵם יִירָאוּ
וַיִּפְּלוּ לַפְּנִיּוֹ. כִּי יֵאבְדוּ הֵם וְאֵלֶּף כִּיּוֹצֵא בָּהֶם, וְדַבֵּר
אֶחָד מִדַּבְּרֵי תוֹרָתוֹ אֵל יִתְבַטֵּל וְכַנּוּ"ל.

וְזֶהוּ "אֲנֹכִי אֲנֹכִי הוּא מְנַחֲמָכֶם" שְׁתֵּי פְעָמִים
אֲנֹכִי, הֵינּוּ בְּחִינַת הַבְטוּל בְּרִצּוֹא וְשׁוּב. כִּי בְשַׁעַת
הַבְטוּל אֵז מִתְבַטֵּל בְּאַחֲדוּתוֹ יִתְבַרֵּךְ שְׁשֵׁם כָּלוּ טוֹב,
וְאֵז בַּוְדָאֵי מִתְבַטֵּלִין הַדִּינִים וְהַיְסוּרִים לְגַמְרֵי כַנּוּ"ל.
וְזֶהוּ בְּחִינַת אֲנֹכִי הָרֵאשׁוֹן, כִּי אֵז מִתְבַטֵּל וַיּוֹדַע שְׁאִין
נִמְצָא שׁוֹם דְּבַר, כִּי אִם אֲנֹכִי ה' שֶׁהוּא כָלוּ אֶחָד, כָּלוּ
טוֹב כַּנּוּ"ל. אַחֲר־כֵּן כְּשֶׁשָּׁב מִהַבְטוּל וְחוֹזְרִים הַיְסוּרִים
וּמִתְגַבְּרִים בְּיֹתֵר. וְאֵז מִתְנַחֵם עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה שֶׁשׁוֹאֵב
מִהַרְשִׁימוֹ וְכַנּוּ"ל. וְזֶהוּ בְּחִינַת אֲנֹכִי הַשְּׁנִי, לוֹמֵר
שְׁאֲנֹכִי אֲנֹכִי הוּא הַכֹּל אֶחָד, בְּחִינַת "אֲנִי אֲנִי הוּא",
הֵינּוּ אֲנֹכִי ה' שֶׁהַרְגֵּשְׁתָּ בְשַׁעַת הַבְטוּל אֲנֹכִי הוּא
בְּעֶצְמִי, וְזֶהוּ גִחְמָתָךְ, בְּחִינַת "אֲנֹכִי אֲנֹכִי הוּא
מְנַחֲמָכֶם". כִּי אַף-עַל-פִּי שְׁאַחַר הַבְטוּל אֵי אֶפְשָׁר
לִידַע כְּמוֹ בְשַׁעַת הַבְטוּל, אֲבָל הַרְשִׁימוֹ מְאִירָה לְדַעַת,
וְאֵז הַשֵּׁם יִתְבַרֵּךְ כְּבִיכּוֹל מְנַחֵם אוֹתוֹ, עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה

ששׂוֹאֵב מִשָּׁם וּמִדִּיעַ וּמֵאִיר בְּדַעְתּוֹ, כִּי אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מִנְחַמְכֶם. הֵינּוּ אָנֹכִי בְּעֶצְמוֹ שֶׁהִרְגַּשְׁתָּ בְּשַׁעַת הַבְּטוּל אָנֹכִי הוּא בְּעֶצְמִי הַמְּחִיָּה וּמִנְהִיג אוֹתְךָ גַם עִתָּה וְהוּא מִנְחַמְכֶם, כִּי כִּנֹּנֶת הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ בְּיִדְּאֵי לְטוֹבָה, וּבְיִדְּאֵי יִתְבַּטְּלוּ כָּל הַדִּינִים וְהַיְסוּרִין וְכַנ"ל.

וְזֶהוּ שְׁסִיִּם שָׁם (ישעיה נא, טו"ט) "וְאָנֹכִי הִ' אֶלְקֶיךָ רִגַע הַיָּם וְכוּ', וְאִשׁוֹ דְבָרֵי בְּפִיךָ וּבִצֵּל יָדַי כְּסִיתֶיךָ לְנֹטַע שָׁמַיִם וְלִיסֹד אֲרֶץ" וְכוּ'. הֵינּוּ בְּחִינַת חֲדוּשֵׁי תוֹרָה שְׂשׂוֹאֵבִין מִהֲרָשִׁימוֹ שֶׁל הַבְּטוּל. שְׁעַל זֶה נֶאֱמַר "לְנֹטַע שָׁמַיִם וְלִיסוּד אֲרֶץ", כִּי בּוֹרְאִים בָּהֶם שָׁמַיִם וְאֲרֶץ חֲדָשִׁים, כְּמוֹ שְׂמוּכָא בְּזִהַר הַקְּדוּשׁ בְּהַקְּדָמָה (דף ה.). וְזֶהוּ "וְלֹאֹמַר לְצִיּוֹן עֲמִי אֲתָה", אֵל תִּקְרִי עֲמִי אֵלָא עֲמִי, מָה אֲנָא עַבְדֵי שְׂמִיָּא וְאַרְעָא בְּמַלּוּלָא אַף אַתָּם וְכוּ', כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֹנָם לְבִרְכָה. הֵינּוּ שֶׁהַפְּסוּק מִנְחַמָּם וּמְחַזְּקֵם, שְׂאִין לָהֶם לְהַתִּירָא כָּלֵל מֵאַנּוּשׁ יָמוֹת וּמִבֶּן־אָדָם תְּחִיר וְכוּ', כִּי הֵלֵא הֵם מְתִים בְּחַיֵּיהֶם. כִּי בְּכָל יוֹם הָאָדָם מֵת כְּמוֹ שְׂמוּכָא בְּמִקּוֹם אַחַר, וּמִתָּר יְבוֹא וְאֵינְנוּ. אֲבָל אֲתָה זוֹכָה לְשׂוֹאֵב חֲדוּשֵׁי תוֹרָה מִבְּחִינַת בְּטוּל כְּזֶה, שְׁעַל זֶה נֶאֱמַר: "וְאִשׁוֹ דְבָרֵי בְּפִיךָ וְכוּ' לְנֹטַע שָׁמַיִם" וְכוּ', הֵינּוּ שְׁעַל־יְדֵי חֲדוּשֵׁי תוֹרָה אֵלּוֹ מְשַׁנִּין הַטְּבַע,

כי בוראים שמים וארץ חדשים בתורתם, ויכולים להנהיג הטבע כרצונם על-ידי תורתם, על-כן בודאי אין לה להתירא כלל משום דבר ומשום בן אדם שהוא כמו עשב וחסיר ממש. כי על-ידי הסתכלות על התכלית שהיא בחינת אנכי וכו' וכנ"ל, על-ידי-זה כל אויביך יכלו ויאבדו, על-ידי התורה שממשיכין משם, שעל-ידי-זה כל הטבע נמסר בידיך כנ"ל, ותוכל לשלט עליהם כרצונך.

נמצא, כשאדם רוצה לשוב אליו יתברך, צריך לידע שיתגברו עליו המונעים מבית ומבחוץ, ובגיד אדם יבלבלו את דעתו וירצו לרחקו לגמרי על-ידי ליצנותם וכו', כי כח הבחירה גדול מאד מאד, ועל-כן אין שום יצה אחרת רק לברח אל תוף התורה ולהמשיך לעצמו תורה. וכן יראה, שהתורה תהיה אצלו בכל פעם חדשה, ואל יסתכל על שום ברירה שבעולם הרוצה להכניס בו ארס, רחמנא לצלן, בנכלי ערמומיות, ואף שרואים שאלו הרוצים לרחקו ממנו יתברך יש להם כח גדול, כי דרך רשעים צלחה והיראים והקשרים האמתיים הם בתכלית השפלות והבזיון, רחמנא לצלן, אף-על-פי-כן עליו להסתכל על התכלית האמת אשר שם הוא רק אמת, הינו

שִׁירָאָה לְהַמְשִׁיךְ אֶת עֲצָמוֹ תָּמִיד רַק אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ
בְּתַמִּימוֹת וּבְכַפְשֵׁיטוֹת גְּמוּרָה, וַיִּכְנִיס בְּעֲצָמוֹ אֶת
הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, וַיִּבְרַח מִבְּעָלֵי בַחֲרִירָה מְאֹד, כִּי
מַחֲמַת הַבַּחֲרִירָה וְהַנְּסִיּוֹן מָסְרוּ לָהֶם כַּח שְׂיוֹכְלוֹ
לְהַסִּית וּלְהַדִּיחַ, רַחֲמָנָא לְצַלָן, וַיִּמְסֹר נַפְשׁוֹ בְּכָל פַּעַם
לְהַתְּגַבֵּר עַל כָּל הַמוֹנְעִים, וְאִיךָ שֶׁהוּא יִרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ
בְּמַדַּת הַשְׂכָּחָה לְשַׁכַּח כָּל הָעֶבֶר עָלָיו עַד עַכְשָׁיו,
וַיַּעֲשֶׂה בְּכָל פַּעַם הַתְּחִלָּה חֲדָשָׁה כְּאִלוֹ עֵדִין לֹא
הַתְּחִיל כָּלֵל, וַיִּרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבָּרֵךְ
בְּלִשׁוֹן שְׂרָגִיל בָּהּ כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ עִם רֵעֵהוּ,
וְעַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ הָאָרֶת הַדַּעַת שֶׁל
עֲלָמָא דְאַתִּי, לִידַע אֲשֶׁר אֵין שׁוּם זְמַן כָּלֵל, וַיְהִיָּה בְּקִי
מְאֹד מְאֹד בְּהִלְכוֹת הַתְּשׁוּבָה, הִינּוּ לִידַע אִיךָ
לְהַתְּחַזֵּק, בֵּין בְּעֲלִיָּה וּבֵין בִּירִידָה, וְאֶפְלוֹ שֶׁכָּבֵר עָבַר
וְעוֹבֵר עָלָיו עֵדִין מֵה שֶׁעָבַר וְעוֹבֵר, אֵל יִפְל בְּדַעְתּוֹ
כָּלֵל, וְלֹא יִשְׁמַע שׁוּם מוֹסֵר הַרוּצָה לְרַחֲקוֹ אוֹ
לְהַחֲלִישׁ אֶת דַּעְתּוֹ, כִּי הַכֹּל דְּמִיּוֹן גָּדוֹל, כִּי גָדוֹל
אֲדוֹנָנוּ וְרַב לְהוֹשִׁיעַ, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ מְלֵא רַחֲמִים רַבִּים
וְרוּצָה בְּתְשׁוּבַתָן שֶׁל רְשָׁעִים, וַיֵּשׁ עֲנִיָן שִׁיתְהַפֵּךְ הַכֹּל
לְטוֹבָה, וְעַל-כֵּן כָּל מִי שֶׁרוּצָה לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ
צָרִיךְ שִׁידַע, כִּי בּוֹדֵאי יַעֲמְדוּ עָלָיו כַּמָּה וְכַמָּה רְשָׁעִים
לְרַחֲקוֹ וּלְקַרְרוֹ מִהַקְּדָשָׁה, וְכֹל זֶה מַחֲמַת גָּדֵל הַבַּחֲרִירָה

והנָסִיוֹן; וְעַל-כֵּן עָלִיו לְהִיּוֹת חֶזֶק וְאַמִּיץ מְאֹד מְאֹד,
וּלְבַלִּי לְהִשְׁגִּיחַ עַל כָּל זֶה כָּלֵל, אֲפֹלוּ שִׁיחָהּ כֵּן
אֲלֵפִים וְרַבְבוֹת פְּעָמִים, כִּי צָרִיכִים עֲקֻשָׁנוֹת גְּדוּלָה
בְּזֶה הָעוֹלָם לְאַחֲזוֹ בְּדַרְכֵי הַתְּשׁוּבָה כַּאֲשֶׁר הוֹרוּנוּ
הַצַּדִּיקִים הַגְּדוּלִים, וְאִז כִּשְׁיחָהּ חֶזֶק וְאַמִּיץ מְאֹד לֹא
לְהַתְּפַעֵל מִשׁוֹם בְּעָלִי בְּחִירָה וְכוּ', וְיִהְיֶה חֶזֶק וְאַמִּיץ
כְּעִמּוּדָא תְּקִיפָא, אִז יִזְכֶּה לְהִיּוֹת עֵיל בְּלֹא בַר, לְהַכְנִס
בְּשָׁלוֹם וּלְצֵאת בְּשָׁלוֹם, וְיִזְכֶּה לְתְּשׁוּבָה אֲמִתִּית
וּלְחֻזוֹת בְּנַעַם ה' וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ, וּלְהַתְּעַנֵּג בְּעֲרֻבוֹת
נַעַם זִיו שְׁכִינָתוֹ יְתַבְרַךְ, וְאַתָּה שָׁלוֹם וּבֵיתְךָ שָׁלוֹם
וְכָל אֲשֶׁר לְךָ שָׁלוֹם, אָמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן!

הספר הקדוש הזה

נדפס לזכות

שלמה בן שרה

וכל בני בית

הקדוש ברוך הוא יעזור להם בבריאות
הנפש והגוף, ויזכו לשפע ברכה
והצלחה בגשמיות וברוחניות, ויאריכו
ימיהם ושנותיהם בטוב ובנעימים,
ונחת רוח מכל יוצאי חלציהם.